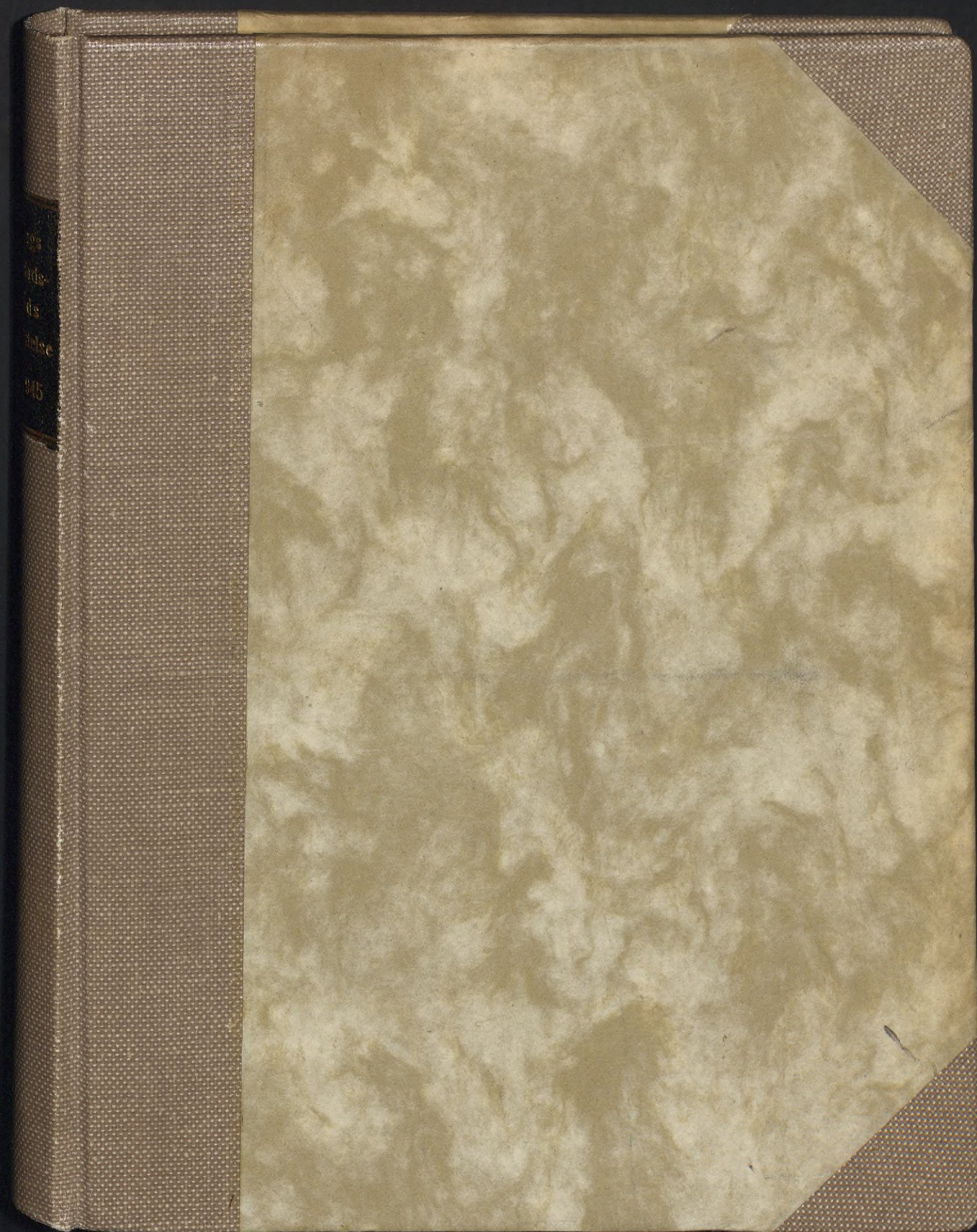

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

199
ode
is
1800
945

MEDICINSKA
HÖGSKOLANS BIBLIOTEK
GÖTEBORG

Acta

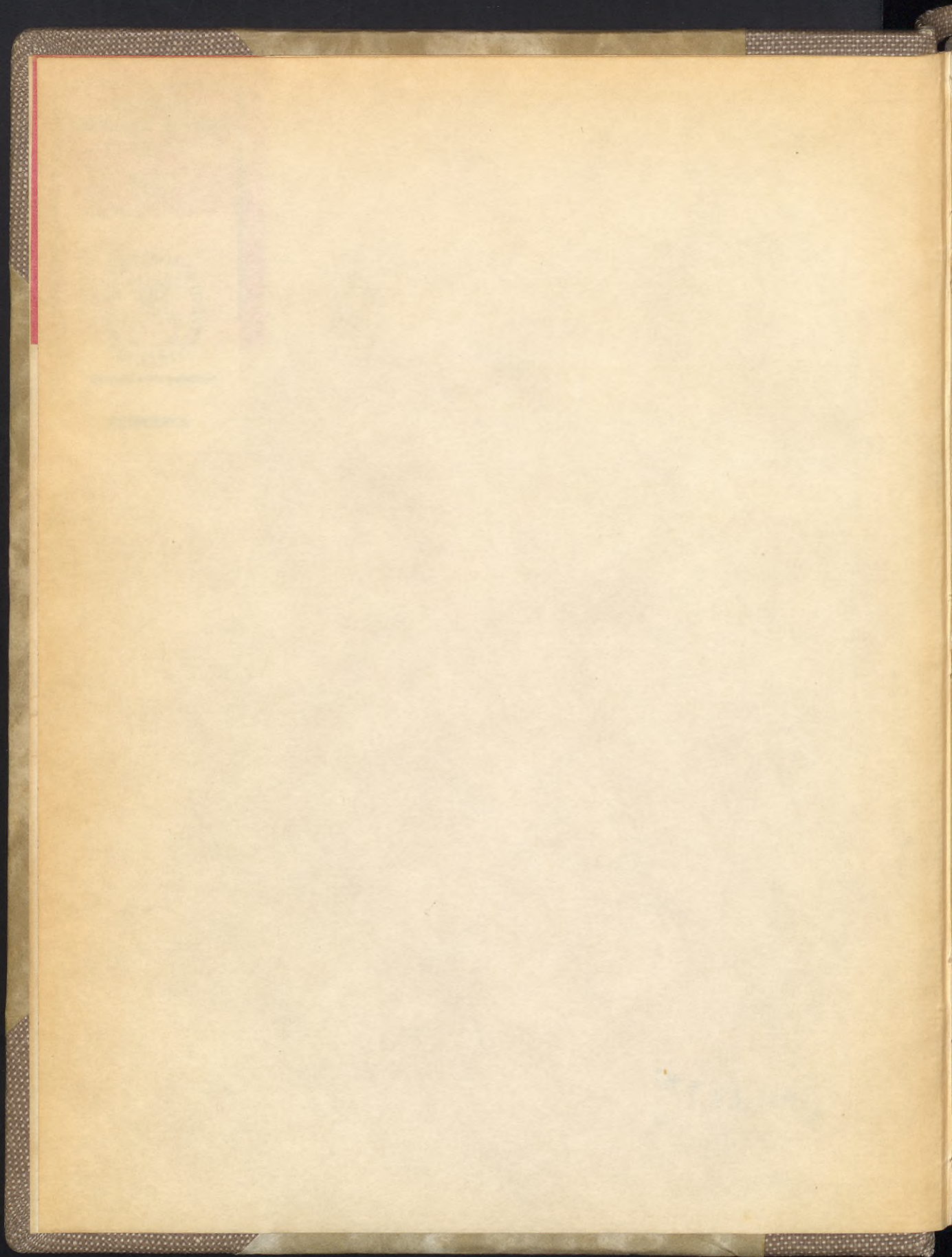
Biomedicinska biblioteket

PERIODIKA

[*J. 53. 184.]

GUTENBERGS
BIBLIOTHEK
ARBEITSTELLE

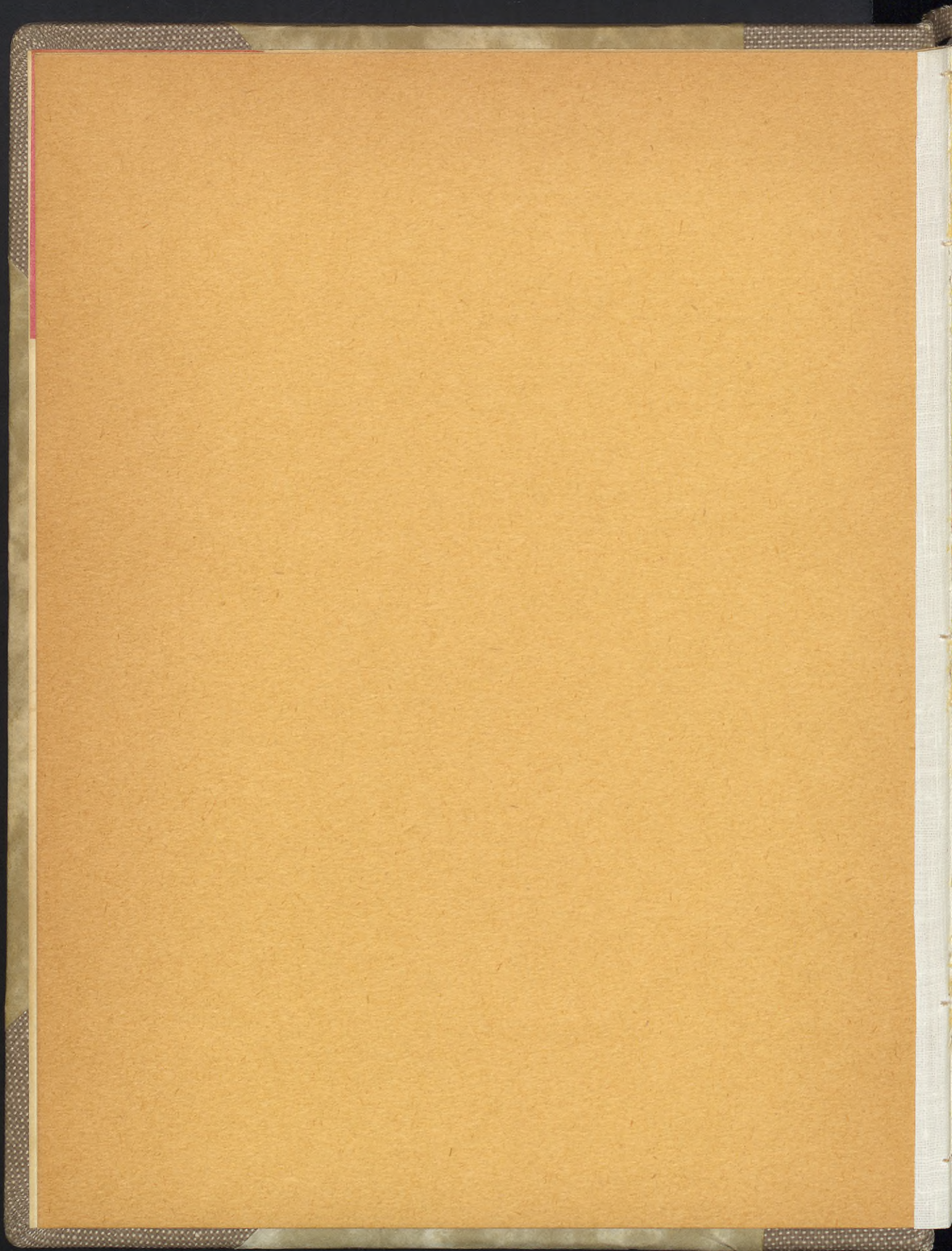
VERLAG
1911

GÖTEBORGS HÄLSOVÅRDSNÄMND ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GÖSTA GÖTHLIN
FÖRSTE STADSLÄKARE

1941

GÖTEBORGS HÄLSOVÅRDSNÄMNDENS ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GÖSTA GÖTHLIN

FÖRSTE STADSLÄKARE

I. Hälsovårdsnämnden	1
2. Diverse lokaler, utplag och storvagnslager för renhållningen m. m. övervakas	11
3. Begravningsväsendet	12
4. Kemiska kontrollanalyser	13
7. Fabriker och näringer	20
8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande	21
9. Barnavårdsverksamheten	30
III. Sjuklighet och sjukvård.	
1. Sjuklighet i staden	31
2. Den allmänna sjukvården i staden	32
3. Sjukhus och polikliniker	33
4. Barnaföderskors vård	36
5. Apoteket	34
6. Rättsmedicin m. m.	35
IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.	
1. Folkmängd, nativitet, mortalitet	37
2. Dödsorsaker	39
Epidemi sjukhuset	71
Dispensärcentralens sjukhus	73
Sommarsanatoriet å Sandarne	76
Barnsanatoriet Rävlanda	78
Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	80

1941

GÖTEBORGS
A. FÄRBERG & SÖKERS BOKTRYCKERI
1941

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMND
ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GÖSTA GÖTHLIN
FÖRSTA STADSLÄKARE

GÖTEBORG
A. LINDGREN & SÖNERS BOKTRYCKERI
1942

1941

Förte *Innehåll.*

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.	
1. Hälsovårdsnämnden	7
2. Hälsovårdsnämndens personal	7
II. Hälsovården.	
1. Allmän renhållning	9
2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas	11
3. Begravningsplatser.....	12
4. Bostäder	12
5. Vatten	16
6. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser	19
7. Fabriker och näringar	21
8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande.....	21
9. Barnavårdsverksamheten	30
III. Sjuklighet och sjukvård.	
1. Sjuklighet i staden	31
2. Den allmänna sjukvården i staden	32
3. Sjukhus och polikliniker	33
4. Barnaföderskors vård	33
5. Apoteken	34
6. Rättsmedicin m. m.	35
IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.	
1. Folkmängd, nativitet, mortalitet.....	37
2. Dödsorsakerna.....	39
Epidemisjukhuset.....	71
Dispensärcentralens sjukhus.....	73
Sommarsanatoriet å Sandarne	76
Barnsanatoriet Rävlanda	79
Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	83

Innehåll

	I. Hälsovårdsnämnden och dess personal	
7	1. Hälsovårdsnämnden	
7	2. Hälsovårdsnämndens personal	
	II. Hälsovården	
9	1. Allmän renhållning	
	2. Diversa lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas	11
12	3. Begravningsplatser	
12	4. Bostäder	
16	5. Vatten	
19	6. Livsmedel, kemiska kontrollanalyser	
21	7. Fabriker och råstugor	
	8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande	21
30	9. Barnavårdsverksamheten	
	III. Sjukvård och sjukvård	
31	1. Sjukvård i staden	
32	2. Den allmänna sjukvården i staden	
33	3. Sjukhus och polikliniker	
33	4. Barnaföderskors vård	
34	5. Apoteken	
35	6. Rättsmedicin m. m.	
	IV. Befolknings- och dödlighetstatistik	
37	1. Folkmängd, nativitet, mortalitet	
38	2. Dödsorsakerna	
71	Epidemiologiska	
73	Dispensationscentralens sjukhus	
76	Sommarsanatoriet å Sandarne	
76	Barnsanatoriet Kävlinge	
83	Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	

Förteckning å tabeller.

1. Hälsovårdsnämnden och dess personal.
- Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1941.
„ 2. Av matvarukontrollen anhållna och oskadliggjorda födoämnen under år 1941.
„ 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1941.
„ 4. Försäljnings-, tillverknings- och näringslokaler den 31 december 1941.
„ 5. Sammandrag av resultaten från under år 1941 utförda undersökningar av mjölk och grädde.
„ 6. Födelsor i Göteborg år 1941, med fördelning på månader.
„ 7. Födelsor i Göteborg år 1941, med fördelning på församlingar.
„ 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1941.
„ 9. Dödligheten i Göteborg år 1941 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.
„ 10. Dödsfall och dödstal i Göteborg månadsvis åren 1937—1941.
„ 11. Obligatoriskt anmälda smittsamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1941.
„ 12. Vissa smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1932—1941.
„ 13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1932—1941 i smittsamma sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdomsgrupper.
„ 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. av dem månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1941.
„ 15. Dödsfall i Göteborg år 1941 med fördelning efter dödsorsak, ålder och kön (samma omfattning som i tabell 10).
„ 16. Dödsfall i Göteborg år 1941 med fördelning efter sjukdomsgrupper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).
„ 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1937—1941.

2. Hälsovårdsnämndens personal.

Förste stadsläkare: Gösta Göthlin.
T. f. andre stadsläkare: Carl Fällström.
Sundhetsinspektör: Lemari Bladim.
Stadsvetarinnor: Gastaf Kollmanin.

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.

1. Hälsovårdsnämnden.

Ledamöter:

Slakthusdirektören Henry Johansson, ordförande,
Förste stadsläkaren Gösta Göthlin, v. ordförande,
Professorn Sven Hultin, kassaförvaltare,
Medicine d:rn Håkan Nordlund,
Assistenten Sven Fredriksson,
Polismästaren Ernst Fontell,
Ombudsmannen Artur Boman.

Suppleanter:

Ombudsmannen Karl Johansson,
Handlanden Viktor Kjellgren,
Fru Ingrid Lundh,
Ombudsmannen Evert Frankenberg,
Fru Caspara Strömberg ($\frac{1}{1}$ — $\frac{22}{1}$),
,, Anna Jönsson ($\frac{23}{1}$ — $\frac{31}{12}$).

Ombudsman och sekreterare:

Jur. kand. Hans Friis.

Hälsovårdsnämnden har under året hållit 23 sammanträden och dess arbete har protokollförts under 1,940 paragrafer.

2. Hälsovårdsnämndens personal.

Förste stadsläkare: Gösta Göthlin.
T. f. andre stadsläkare: Carl Fällström.
Sundhetsinspektör: Lennart Bladini.
Stadsveterinär: Gustaf Kolmodin.

Överläkare å Epidemisjukhuset:	Nils Faxén.
Underläkare å	” Nils Lundström ($1/1-28/2$),
”	” Björner Ahrnberg ($1/3-30/6$),
”	” Tore Almqvist ($1/7-31/12$),
”	” Gert von Sydow.
Dispensärläkare:	Hjalmar Anderson.
Bitr. dispensärläkare:	Harald Belfrage,
”	Bertil Johanson.
Könspliklinikläkare:	Signe Norström-Lind,
”	Erik Kaiser,
”	Ragnar Edén,
”	Anna Nordenskjöld-Berg.
Extra könspliklinikläkare:	Jussi Hirvonen ($1/1-30/6$).
Bakteriolog (Sjukhusdir. stat):	Anders Wassén.
Distriktsläkare i 1:a	distr.: Albert Rubenson,
”	distr. 1 A: Gunnar Norrby,
”	” 2:a o. 3:e distr.: Claes Carlström,
”	” 4:e ” Carl Axel Wällgren,
”	” 5:e o. 6:e ” Axel Zachrisson,
”	” 7:e ” Sven Eldh,
”	” 8:e ” Ture Årén,
”	” 9:e ” Albin Landau,
”	” 10:e ” Nicolai Johannsen,
”	” 11:e ” Sten Eckerström ($1/1-31/7$),
”	” 12:e ” Carl Fällström ($1/8-31/12$),
”	” 13:e ” Helge af Ekenstam,
”	” Bertil Johanson.
Läkare å Rävlanda barnsanator.:	Åke Häger.
Sundhetskommisarie:	Anders Nilsson.

Vid hälsovårdsnämndens *allmänna avdelning* ha under kommissarien tjänstgjort 2 förste tillsyningsmän samt, med någon variation i form av extra hjälp, 10 tillsyningsmän. Fem av dessa ha förestått distrikt.

Vid *matvarukontrollen* ha under stadsveterinären tjänstgjort en förste tillsyningsman samt 9 tillsyningsmän. Av dessa ha fem varit distriktsföreståndare och de övriga ha avdelats för matvarukontrollens olika arbetsuppgifter.

Den *hamnhygieniska avdelningen* har, under pågående lågkonjunktur i sjöfart, tillgodosetts med en tillsyningsman, som därjämte skött nämndens avlusningskammare.

Vid *bostadsinspektionen* ha under sundhetsinspektören arbetat tre ordinarie bostadsinspektorer jämte en extra arbetskraft under 6 månader.

Vid *dispensärcentralen* ha under dispensärläkaren tjänstgjort 7 dispensärsköterskor, 1 laboratoriesköterska, 1 röntgensköterska, en sköterska för solbehandling samt ett växlande antal extra arbetskrafter.

II. Hälsovården.

1. Allmän renhållning.

a) Avträden, vattenklosetter, urinoirer.

Under senaste femårsperiod ha pr 31/12 i staden befintliga avträden och vattenklosetter varit sålunda fördelade och omhändertagna (siffrorna ange antal):

	1937	1938	1939	1940	1941
Torrklosetter, hämtade av renhållningsverket	11,124	10,331	9,632	9,604	9,620
därav våningskärl	679	636	605	570	577
,, gårdskärl	10,445	9,695	9,027	9,034	9,043
Hämtning av latrinkärl i medeltal pr kärl och år	37,3	37,1	36,4	35,7	33,9
Vattenklosetter	61,628	67,450	74,278	75,883	77,334
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits toorklosetter	4,497	4,682	4,270	4,189	4,103
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits vattenklosetter	7,062	7,647	8,537	8,694	8,885
Fastigheter, där renhållningsverket hämtat latrin	3,108	2,976	2,748	2,916	2,971

Latrinens omhändertagande framgår av nedanstående siffror:

	1937	1938	1939	1940	1941
Latrinmängd	5,937	5,443	4,875	4,130	3,943
därav beredd torrpudrett ..	3,241	3,481	3,284	2,529	2,795
,, ,, kalkpudrett ..	491	412	511	417	527
,, såld som råvara ..	2,205	1,550	1,080	638	621
,, tömd i havet	—	—	—	546	—

Från hälsovårdsnämndens sida har anmärkning gjorts mot 1,090 avträden (uppsamlingskärl 25, urinledningsbleck 340, cementplaner 43, renhållning 464, ventilation 1, andra brister 217).

Vidare har anmärkning måst framställas mot 179 urinoirer (cementplaner 22, invändig beklädnad 84, avlopp 25, renhållning 37, andra brister 11).

b) Gatu- och gårdsrenhållning.

I fråga om gårdsrenhållningen och sophämtningen under senaste femårsperiod kunna följande siffror lämnas (siffrorna ange antal):

	1937	1938	1939	1940	1941
Fastigheter m. kommunal hämtning (total eller partiell) ...	9,587	10,167	10,775	11,378	11,522
Fastigheter m. enskild hämtning (total eller partiell) ...	2,335	2,377	2,455	2,037	1,842
Fastigheter m. kommunal sophämtning	8,926	9,572	9,970	10,589	10,811
Gårdsbrunnar, som rensats av renhållningsverket	15,559	16,023	16,517	17,149	17,283
Rensningar pr brunn och år ..	5,7	5,7	5,4	4,3	4,5

De sopor, som renhållningsverket uppsamlat, ha oskadliggjorts på följande sätt (siffrorna ange %):

	1937	1938	1939	1940	1941
använts för utfyllnader	66	67	73	63	49
försålt obearbetade	5	4	2	2	2
förbränts	29	29	25	35	49
	100	100	100	100	100

Mot gårdar har anmärkning framställts i 952 fall (betongbeläggning 74, stensättning 115, planering 19, avlopp 122, renhållning 553, andra brister 69).

I fråga om sopkärnen och deras omgivning ha gjorts 469 anmärkningar (uppställningsplaner 101, kärn 43, lock 13, otillräckligt antal 12, renhållning 57, andra brister 243).

c) *Avledning och behandling av spillvatten.*

Genom diskontinuerlig bebyggelse i stadens ytterområden måste en hel del nybyggen tills vidare lämnas utanför stadens avloppsnet. För att minska olägenheterna härav och som garanti för att avloppen anordnas på ett rimligt sätt förses varje byggnadsritning till dylikt nybygge med stämpel om ovillkorlig skyldighet att söka hälsovårdsnämndens tillstånd att anordna provisorisk reningstank. Härigenom har man kunnat nedbringa olägenheterna av att spillvatten i viss utsträckning utsläppes i öppna diken. Under året ha 14 dylika reningstankar anlagts och godkänts. Spillvattensförande diken ha under året rensats i nödig utsträckning.

Pumpanordningar för omkastning av vattnets strömningsriktning i Fattighusån förhindra att Mölndalsåns vatten intränger i stadens kanalsystem.

Mölndalsån har under högsommaren berett större besvär än vanligt genom sitt starkt förorenade vatten. Orsaken härtill är att söka dels i den ringa nederbörden, dels i att under pågående semesterledighet vid Mölndals fabriker strömfåran avstängts så kraftigt, att det framrinnande vattnet närmast kunnat likställas med rent spillvatten. Åtgärder ha nu vidtagits för att, med stöd av en förbättrad vattenlagstiftning, vinna definitiv rättelse.

2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas.

a) Stall, ladugårdar, svinhus.

Antal dylika lokaler:

	1937	1938	1939	1940	1941
Stall	199	170	176	166	166
Ladugårdar	141	121	133	129	105
Svinhus	101	89	101	89	81
S:a	441	380	410	384	352

Mot stall, ladugårdar och svinhus har under året måst framställas anmärkning i 64 fall (golv 9, gödsel förvaring 18, renhållning 23, andra brister 14).

b) Utrymmen för hållande av mindre djur.

Mot dessa har framställts anmärkning i 49 fall (renhållning 39, andra brister 10).

c) Avstjälpningsplatser.

Inom staden finnas 4 allmänna avstjälpningsplatser avsedda för sopor och avfall samt 2 gödselupplag.

Stadens egen kompostering har fortgått enl. täckningssystemet (Bradford).

Mot enskild kompostering i stadens ytterområden har anmärkning måst framställas i 42 fall.

d) Upplag av lump, hudar, ben.

Inom staden finnas 18 sådana upplag. Anmärkning mot dem har framställts i 4 fall.

e) Septic tanks för vattenklosetter.

Den 31/12 voro 746 vattenklosetter anslutna till septic tanks, fördelade på 38 fastigheter och anläggningar. Nio av dessa tillhöra staten eller kommunen. Huvudparten av de anslutna vattenklosetterna tillhöra stadens största fabriksanläggningar. Samtliga tankar stå under specialkontroll.

f) Rakstugor, frisérsalonger.

Staden hyser 216 rakstugor och 293 damfrisérsalonger mot resp. 220 och 291 året förut. Mot lokaler och skötsel har anmärkning måst framställas i 268 fall (lokaler 80, luftväxling och uppvärmning 16, renhållning 68, orena verktyg 42, andra brister 62).

g) *Hotell, pensionat och natthärbärgen.*

Under året ha 76 hotell, pensionat och natthärbärgen stått under regelbunden tillsyn. Mot lokaler och skötsel har anmärkning gjorts i 130 fall (lokaler 53, renhållning 11, sängkläder 44, avträden 6, ohyra 4, andra brister 12).

Ovan avsedda inrättningar innefatta endast sådana, som erhållit vederbörligt tillstånd att driva yrkesmässig rörelse. Rumsuthyrning, mer eller mindre yrkesmässig samt under längre eller kortare tid, förekommer i stor utsträckning, men gällande bestämmelser äro som regel otillräckliga för effektivt ingripande.

h) *Sopstörtningstrummor, inbyggda soprum, takpiskningsbalkonger.*

Samtliga anläggningar av sopstörtningstrummor och inbyggda soprum ävensom under markens yta uppställda kärl äro underkastade hälsovårdsnämndens godkännande.

Takpiskningsbalkonger anordnas numera i flertalet större nybyggen och synas fylla ett legitimt behov.

3. Begravningsplatser.

Hälsovårdsnämnden har ej under året handlagt något ärende rörande begravningsplatser.

4. Bostäder. (D:r L. Bladini)

I. *Slutbesiktning av ny- och ombyggnader.*

Sundhetsinspektören har under året på vanligt sätt enligt uppdrag deltagit i byggnadsnämndens slutbesiktningar av nya och ändrade bostadshus. Dessa inspektioner utgjorde 152 (1940: 277) beträffande nya hus och 186 (1940: 111) ifråga om ombyggnader.

Enligt uppgift från stadsarkitektkontoret ha under året tillkommit 1,095 nya lägenheter, varav flertalet eller 629 utgjorts av en- och tvårumslägenheter. I de nyuppförda fastigheterna ha anordnats 495 bad- eller duschrumb. Under året ha tillkommit 1 bostadshus för barnrika familjer med sammanlagt 80 lägenheter.

På grund av mindervärdighet, gatureglering eller av andra orsaker ha under året avgått 339 lägenheter (1940: 507).

II. *Besiktning av och utredning angående anmälda eller av bostadsinspektionen anträffade osunda bostäder.* (Se tab. 17.)

Under året behandlade lägenheter uppgingo till 3,911 (1940: 3,365). I 143 av fallen har klagomålet efter utredning befunnits helt eller skäligen obefogat. I 178 fall har muntlig eller skriftlig utredning be-

gärts och råd lämnats utan att annat ingripande från bostadsinspektionens sida ifrågakommit. Med frånräknande av dessa grupper återstå 3,590 fall. Av dessa har anmälan i 61 fall (1,7 %) ingått från fastighetsägaren, i 1,320 fall (36,8 %) från hyresgästen, i 172 fall (4,8 %) från annan intressent. I 2,037 fall (56,7 %) har bostadsinspektionen själv tagit initiativ till åtgärd.

Lägges till de 3,590 fallen de från föregående år kvarstående 291 fallen, erhålles summan av de ärenden, som under 1941 givit anledning till ingripande från bostadsinspektionens sida, alltså 3,881 fall. Ifråga om dessa har missförhållandet kunnat avhjälpas i 3,395 fall (87,5 %), endast delvis avhjälps i 9 fall (0,2 %). I 477 fall (12,3 %) ha tills vidare inga åtgärder kunnat genomföras. De utförda rättelserna ha i 3,304 fall åstadkommits genom husägarens och i 100 fall genom hyresgästens försorg.

Av alla under året behandlade ärenden, sammanlagt 4,202 st., ha 3,725 kunnat slutföras. I 248 fall har bristen måst registreras för framtida åtgärd. Till nästa år kvarstå 229 ärenden, som äro under arbete.

Under året ha utförts 16,689 inspektioner, därav 10,412 återbesök.

III. Registrering av sanitärt undermåliga bostäder.

Bostadsinspektionen ägnar sin största uppmärksamhet åt äldre fastigheter, enär bostadslägenheterna i dessa av naturliga skäl oftare äro behäftade med sanitära olägenheter än i de nyare husen. Ingripande sker dels på grund av anmälan från allmänheten eller utomstående personer, dels på grund av iakttagelser, som bostadsinspektionen själv gör vid de s. k. fortlöpande besiktningarna (se punkt 4).

Orsak till ingripande utgör företrädesvis förekomsten av:

a) Dålig dager, fukt, kyla, bristande ventilationsmöjligheter samt buller och rökbesvär. Flertalet av de uppräknade bristerna återfinnes hos själva bostaden, en del brister härstamma från omgivningen. I regel kunna de alla avhjälpas utom ifråga om dålig dager.

b) Överbefolkning eller vanskötsel av bostaden, vilka ofta förekomma samtidigt. Sådan olägenhet kan träffa bostäder, som i och för sig äro tillfredsställande.

I de fall där åtgärd, medförande tillfredsställande effekt, ej omedelbart kan vidtagas, måste bostaden registreras i och för fortsatt kontroll. Dylik sker i fall, där bostaden antingen utdömes eller visar sig behäftad med allvarlig brist av mera permanent karaktär men dock ej så svår, att lägenheten måste utdömas. Slutligen registreras även de bostäder, där reglerad uthyrning måste ske för att undvika svårare överbefolkning.

Registrering verkställles sålunda av:

1) *Lägenheter, som jämlikt hälsovårdsstadgan måste utdömas, men där lägenhetsinnehavaren ej omedelbart kan avflytta.*

Jämlikt § 8 i hälsovårdsstadgan kan hälsovårdsnämnd, där särskilda omständigheter föreligga, tillåta att utdömd lägenhet användes såsom

bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Såsom av nedanstående tabell framgår, voro vid årsskiftet 1941—42 summa 69 sådana lägenheter registrerade.

Utdömbara lägenheter:

A.

1937	nyttillkomna	24
	utrymda	63
	Kvar vid årsskiftet 1937—38	116
1938	nyttillkomna	32
	utrymda	50
	Kvar vid årsskiftet 1938—39	98
1939	nyttillkomna	52
	utrymda	78
	Kvar vid årsskiftet 1939—40	72
1940	nyttillkomna	50
	utrymda	55
	Kvar vid årsskiftet 1940—41	67
1941	nyttillkomna	39
	utrymda	37
	Kvar vid årsskiftet 1941—42	69

B.

Vid årsskiftet 1941—42 kvarboende:

a.	1—2 äldre personer	64
b.	familjer med vuxna barn	2
c.	familjer med barn under 15 år	3*)
		69

I fråga om alla utdömbara lägenheter sluter hälsovårdsnämnden genom bostadsinspektionen skriftlig överenskommelse med respektive fastighetsägare, att ingen ny hyresgäst får inflytta. Hyresgästen uppmanas samtidigt att skaffa sig annan bättre bostad. Förfarandet har medfört, att de utdömbara lägenheterna, trots att en del nya tillkomma varje år, nu sjunkit till 69. Av de kvarvarande hyresgästerna äro en stor del mindre skötsamma eller rent av asociala och kunna därför ej överflyttas, t. ex. till ersättningsbostäderna. En annan stor grupp utgöres av äldre personer, som under många år bebott sin dåliga bostad. Denna utgör dock deras hem och det möter den allra största svårighet för att ej säga omöjlighet att förmå dem att flytta. För en liten grupp hyresgäster utgör den utdömbara bostaden en del av avlöningsförmånen i form av fri bostad (gårdskarlar, portvakter). Dessa bostäder äro dock de bästa bland de utdömbara men måste utdömas, vanligen emedan de äro helt eller delvis belägna i källaren. Ytterligare

*) I dessa fall innehar familjeförsörjaren bostaden såsom tjänstebostad (gårdskarl).

en liten grupp utgöres av ensittare eller familjer, som bebo egna stugor av mer eller mindre bristfällig beskaffenhet i stadens utkanter.

Tvångsförflyttning kan ej gärna ifrågakomma beträffande de ovan nämnda grupperna. Evakuering måste ske genom spontan flyttning (oftast efter övertalning) eller vid dödsfall. 37 stycken utdömbara lägenheter ha dock under året kunnat utrymmas, delvis genom överflyttning av hyresgästerna till ersättningsbostäderna eller andra staden tillhöriga fastigheter.

2) *Lägenheter, där någon sanitär brist beträffande själva bostaden eller överbefolkning av svårare art föreligger.*

Den sanitära bristen är då ej så svår, att orsak till utdömning anses föreligga. Vid årsskiftet 1941—42 uppgingo dessa registrerade lägenheter till 1,829 st. (Däri ingå de nedan som "barnförbjudna" betecknade bostäderna).

Beträffande dessa registrerade lägenheter uppställas vanligen vissa uthyrningsvillkor, vilka i regel bekräftas genom skriftlig överenskommelse med fastighetsägaren. Åtgärder, som företrädesvis komma i fråga jäml. hälsovårdsstadgans § 8 mom. 7 äro:

a) Lägenheten får på grund av den konstaterade sanitära olägenheten (vanligen dålig dager) ej bebos av familj med barn under 15 år. Vid årsskiftet voro 1,414 lägenheter "barnförbjudna".

b) Lägenheten får endast uthyras till 1—2 vuxna personer. Sådan åtgärd vidtogs i fråga om enkelrum och smärre enrumslägenheter, vilka i och för sig kunna vara ganska bra, men som icke lämpa sig såsom familjebostäder.

Bostadsinspektionen har enligt nu mer än 25-årig praxis på detta sätt indelat de registrerade lägenheterna i olika klasser och i möjligaste mån kontrollerat uthyrningen för att på så sätt söka neutralisera befintliga sanitära brister.

Alla registrerade lägenheter och jämväl de utrymda äro föremål för permanent övervakning från bostadsinspektionens sida. Det händer nämligen, särskilt i de fall där fastigheten byter ägare, att givna föreskrifter icke iakttagas, ja det har t. o. m. förekommit fall, där en utdömd bostad, efter att i flera år ha stått tom, ånyo uthyrts såsom bostad.

Denna övervakning med 1 à 2 årliga besök i de registrerade bostäderna är mycket tidsödande men absolut nödvändig, dels för kontrollen av att givna föreskrifter verkligen iakttagas, dels för att i arkivet angivna uppgifter ständigt skola hållas aktuella och korrekta.

IV. *Fortlöpande besiktning av smålägenheter.*

Även under 1941 har en extra bostadsinspektris biträtt i arbetet under 6 mån. för att möjliggöra för de ordinarie att under denna tid bedriva fortlöpande systematisk besiktning i större omfattning. På grund av

sjukdom bland personalen samt ökat antal anmälningar från allmänheten, s:a 1,539 (1940: 976) har systematisk besiktning icke kunnat bedrivas i så stor omfattning som förut. Under 1941 har 2,082 smålägenheter varit föremål för fortlöpande besiktning mot 2,174 år 1940. Av antalet under året nytillkomna ärenden, uppgående till 3,590, har dock fortfarande flertalet eller 56,7 % upptagits av bostadsinspektionen själv, företrädesvis vid de fortlöpande besiktningarna. Flertalet svårare sanitära missförhållanden inkl. utdömbara bostäder ha anträffats på detta sätt och ej genom direkt anmälan från utomstående.

Av de i bostadsinspektionens arkiv för sanitär olägenhet registrerade bostäderna ha under året 62 kunnat utrymmas; av dessa voro 37 utdömningsbara.

Under året har fortlöpande besiktning ägt rum huvudsakligen i Annedal, Olskroken och Vasastaden samt avslutats i de två sistnämnda stadsdelarna för att i stället upptagas i Johanneberg och Gårda.

De nya bestämmelserna i hälsovårdsstadgan (av 1937) med fordringar på ventilerade matskåp ha medfört att anmärkningarna rörande ventilationen ha varit i ständigt stigande, 1,432 under 1941, mot 656 år 1937.

Kristiden sätter fortfarande sin prägel på arbetet framför allt genom svårigheten att få vissa förbättringsarbeten genomförda inom rimlig tid. Siffran för de fall, där inga åtgärder kunnat genomföras är fortfarande rel. hög och uppgår till 477 (1940: 364).

5. Vatten.

Den totala vattenleveransen till staden har uppgått till:

Filtrerat Götaälvsvatten från Alelyckeverket	11,479	milj. m ³	=	64,7 %
Konstgjort grundvatten	3,348	” ”	=	18,9 %
Filtrerat sjövattnet från Delsjöverket	2,833	” ”	=	15,9 %
Vatten från Kallebäckens källa	0,085	” ”	=	0,5 %
	S:a 17,745	milj. m ³	=	100,0 %

Årsförbrukningen, fördelad på stadens invånare, ger följande *medelförbrukning* i liter pr individ och dygn:

	1937	1938	1939	1940	1941
för hushållsbehov, inkl. förluster ..	129,3	93,1	102,2	89,2	87,8
„ industriella behov	35,8	20,9	21,6	19,9	18,5
„ allmänna behov	5,1	—	—	—	—
„ diverse förbrukning*)	—	33,6	34,9	32,5	30,4
„ verkets egna behov	2,6	24,2	33,2	42,8	35,4
	172,8	171,8	191,9	184,4	172,1

*) Från och med 1938 redovisas vattenförbrukningen enl. en något ändrad indelning. "Diverse förbrukning" = vatten för sociala o. kulturella inrättningar, kommunikationer och industriella, administrativa o. kommersiella anläggningar, hotell och nöjesetablissemang, anläggningar för hygien, trädgårdar o. kommunens allmänna behov.

Delsjövattnet enbart långsamfiltreras. Götaälvsvattnet har undergått nedan angivna filtrering:

Långsamfiltrering	17,9 %
Snabbfiltrering	66,2 %
Snabb- och långsamfiltrering	15,9 %
	100,0 %

Råvattnet från Göta älv kloreras sedan många år enligt Ornsteins metod. Sedan 1933 underkastas även renvattnet till staden klorering. Någon klorering av Delsjövattnet har under året ej förekommit. Klorbehandlingen av Alelyckevattnet har i medeltal krävt 0,513 gram pr m³ och dragit en kostnad av 0,0386 öre pr m³ (0,0575 öre år 1940). För att förbättra Alelyckevattnets smak och lukt har tillsats av aktivt kol behövt ifrågakomma under endast 48 timmar med en dos av 1,6 gm/m³. Den i okt. 1937 påbörjade tillsättningen av torrsläckt kalk, avsedd att motverka rostbesvär i ledningarna, har fortsatt även under 1941. Åtgången i Alelycke- och Delsjövattnet har i medeltal uppgått till resp. 5,9 och 5,3 gm/m³ och dragit en kostnad av resp. 0,06 och 0,05 öre/m³. Utöver kalkning ha 40,5 % av vattnet från Alelyckan undergått annan kemikaliebehandling i den 1934 uppförda provisoriska doseringsanläggningen.

Den s. k. saltfronten i Göta älv har stigit ovan Alelyckans vattenintag 29 gånger under året, men generande saltsmak hos vattnet synes ej ha förekommit.

Kemiska vattenanalyser.

Systematiska prov ha gett följande medelvärden:

	pH-värde	KMnO ₄ mgl	Cl mgl	Total hårdhet tyska °
<i>Alelyckevattnet:</i>				
i råvatten	6,7	37,1	10,2	—
i renvatten	8,0	23,2	18,2	1,9
<i>Delsjövattnet:</i>				
i råvatten	5,8	13,6	—	—
i renvatten	8,2	9,8	11,8	1,2

Bakteriologiska undersökningar.

Bakteriologisk vattenkontroll utföres regelbundet å hälsovårdsnämndens laboratorium.

Dagliga undersökningar ha visat följande genomsnittliga *antal bakteriekolonier* pr cm³ i gelatinakultur vid 20° C. efter 48 timmar:

Alelyckan:

	1937	1938	1939	1940	1941
i råvattnet	1,394	1,353	1,436	949	844
i klorerat råvatten	459	512	557	427	364
i snabbfiltrerat älvvatten ...	266	257	133	230	116
i långsamfiltrerat älvvatten..	38	36	49	30	37
i konstgjort grundvatten	26	23	10	13	12
i renvatten till staden	49	37	20	9	38

Delsjön:

i råvattnet	221	194	130	125	135
i renvatten till staden	43	23	8	12	21

Colititern fastställes minst varannan helgfri dag.

Siffrorna här nedan under resp. colititer betyda antalet vattenprov, som givit positivt resultat med i översta kolumnen angiven vattenmängd i cm³.

De vattenmängder, som användas vid coliundersökningen, äro följande: 200; 100; 50; 20; 10; 5; 2; 1; 0,5; 0,1; 0,05; 0,01 cc. *Colititern* blir, om minsta coli-förande vattenkvantitet är t. ex. 2 cc: $1 < c \leq 2$.

Provnigen har visat följande coli-halt hos vattnet (siffrorna ange antalet prov):

	Antal prov	0,01	0,05	0,1	0,5	1	2	5	10	20	50	100	200	c
		V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	
<i>Alelyckan:</i>														
i råvattnet vid Lärjeholm	147	4	46	54	29	10	4	—	—	—	—	—	—	—
i råvattnet vid Intaget	148	—	40	66	24	16	2	—	—	—	—	—	—	—
i klorerat råvatten	140	—	1	32	43	23	10	20	10	—	—	—	—	—
i snabbfiltrerat älvvatten	146	—	—	15	25	26	23	33	13	6	3	1	1	1
i långsamfiltrerat älvvatten ...	540	—	—	4	15	18	14	30	43	77	45	89	205	205
i renvatten till staden	188	—	—	—	—	2	—	8	10	30	44	47	47	47
<i>Delsjön:</i>														
i råvattnet	151	—	—	—	6	10	16	7	38	15	10	6	43	43
i renvatten till staden	152	—	—	—	—	—	—	1	2	5	15	14	115	115

6. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser.

a) *Matvarukontrollen.* (Stadsveterinär G. Kolmodin)

På grund av militära inkallelser bland personalen ha inspektionerna i de lokaler, där livsmedel saluföras eller för försäljning bearbetas och förvaras, blott uppgått till 76,424 mot 83,333 sista förkrigsåret. Vid dessa förrättningar ha 7,487 kg. födoämnen beslagtogs såsom otjänliga till människoföda (tab. 2).

I enlighet med Kungl. förordningen den 30 september 1921 angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett ha 202 partier med en sammanlagd vikt av 2,510,395 kg. undersökts, varav 29 kg. kasserades. Större delen av importen utgjordes av färskt och salt fläsk från Danmark, varjämte under senare delen av året en ej obetydlig mängd för margarinindustrien avsedda fettämnen inkom från Nord- och Sydamerika. Av tab. 3 framgå mängderna av olika varuslag fördelade på exportländerna.

Samtliga till offentlig auktion inom staden anmälda livsmedel ha före försäljningen underkastats besiktning. Vid dessa besiktningar, som omfattat 13 partier med en sammanlagd vikt av 905 kg., godkändes samtliga anmälda varor utan anmärkning.

Enligt besiktningsloggarna i matvarulokalerna ha vid tillsyningsmännens inspektioner gjorts inalles 1,705 anmärkningar, därav i 540 fall för bristande ordning och snygghet, i 1,021 fall för försummat underhåll av lokalerna och i 144 fall för bristfällig ventilation.

Antalet matvarulokaler, som enligt gällande föreskrifter varit föremål för matvarukontrollens övervakande, var vid årsskiftet 3,386. Av dessa voro 377 tillverkningslokaler, nämligen 174 bagerier, 33 sockerbagerier, 96 charkuteriverkstäder, 3 mejerier, 38 choklad- och konfektyrfabriker, 15 vatten- och saftfabriker, 6 bryggerier, 10 konserverfabriker, 1 margarin- och en fettemulsionsfabrik (tab. 4).

Mjölktillförseln till staden har trots det dåliga skörderesultatet ökats. Enligt av mejerierna lämnade uppgifter har konsumtionen av mjölk, inkl. beräknad leverans direkt från producent till konsument, varit 0,53 liter pr invånare och dag mot knappt 0,5 liter föregående år.

Mjölkkontrollen har fortgått efter samma plan som föregående år. Uttagning av mjölkprov har ägt rum dels vid mejerierna, där prov tagits från samtliga leverantörer, innan mjölken undergått mejeribehandling, dels i mjölkbutikerna. Övervakningen av pastöriseringen av mjölken har fortgått i enlighet med gällande bestämmelser. På grund av otillräcklig uppvärmning av mjölken har väckts ett åtal.

Antalet gårdar, som av hälsovårdsnämnden beviljats tillstånd att försälja opastöriserad mjölk, utgjorde vid årets slut 25, däri inberäknade 6 s. k. kontrollgårdar.

Av de 19 gårdar, som ej stå under hälsovårdsnämndens kontroll, hade 7 reaktionsfria besättningar och 12 kliniskt undersökta. För övervakande av hälsotillståndet inom besättningarna samt de hygieniska förhållandena på dessa gårdar har särskild veterinär varit av hälsovårdsnämnden förordnad.

Ägarna av de kliniskt undersökta besättningarna ha åtminstone delvis lagt i dagen ett berömvärdt intresse att få fram reaktionsfria besättningar. Det var därför beklagligt, att genom tillkomsten av Kungl. kungörelsen den 7 november 1941 (standardiseringskungörelsen) försäljningen av opastöriserad mjölk så gott som fullständigt omöjliggjordes och därigenom ett lovande och av behovet påkallat saneringsarbete inom ladugårdarna avbröts.

På mjölklaboratoriet har under året undersökts 15,289 prov oskummad mjölk och 313 prov skummad mjölk. Medelfetthalten för den oskummade mjölken var 3,37 % (föregående år 3,25 %) och för den skummade mjölken 0,82 %. Av 10,109 prov, som uttagits från producenternas leveranser före mjölkens mejeribehandling, ha 259 prov (2,56 %) haft en surhetsgrad av minst 7,6, utvisande att mjölken ej var tillräckligt hållbar, 2,124 prov (21,01 %) ha avfärgat metylenblått inom 3 timmar, vilket innebär att mjölken innehållit bakterier i för god vara otillåten mängd. Påvisbar smutshalt har förekommit i 10 prov (0,10 %). Motsvarande procentsiffror för mjölk, som försålts från mejerierna efter pastörisering, ha varit 0,41 %, 1,51 %, 0,00 %.

Under året ha 795 mjölkprov undersökts på förekomst av patogena bakterier. Av dessa gävo 376 positivt resultat. Ägarna av de sjuka djuren ha underrättats om resultaten och ålagts att tillkalla veterinär för behandling och isolering av de sjuka djuren.

Av grädde ha undersökts 708 prov av kaffegrädde (medelfetthalt 13,59 %) och 220 prov av vispgrädde (medelfetthalt 41,86 %), (tab. 5).

Vid årets slut voro följande gårdar godkända för försäljning av kontrollerad mjölk och grädde: Clarebergs gård, Hammargården, Gullbringa och Kilanda säteri, Kobergs fideikommiss och Tjolöholms egendom. Medelfetthalten för den kontrollerade mjölken var 3,55 %.

Till beivrande av förseelser mot gällande matvaru- och mjölkstadga ha utgått 717 skrivelser med anmärkningar och varningar. Därjämte ha avgivits 9 rapporter för anställande av åtal.

b) *Stadskemistens laboratorium.* (D:r K. Almström)

Under året ha följande 1,014 undersökningsuppdrag inkommit till laboratoriet:

Närings- och njutningsmedel	202	prov
Vatten	167	”
Kemikalier och kemiskt-tekniska produkter inkl. hyttprodukter	248	”
Fettartade substanser inkl. maskin- och lysoljor, eteriska oljor, fernissor o. d.	129	”
Trämassa	36	”
Malmer, bergarter, bränslen o. d.	69	”
Fodermedel	17	”
Diverse	46	”

1,014 prov

För matvaru- och importkontrollen ha följande prov undersökts: Ett prov av bröd innehöll vattenlösligt gult färgämne. Tre prov av grädde höll 2,75—10,9 % fett. Två prov av korv innehöll 36—40 % kött. Två prov av margarin höll smältpunkt 24—28° C, två andra prov 36,5—38° C. Två prov av mjölk hade 2,61—2,68 % fett, ett prov hade 25 % vattentillsats och ett prov var fritt från alkali och bensoesytrat natron. Två prov av ost höll 15,2—29,3 % fett i torrsubstansen, ett prov innehöll gruskorn. Av 24 prov av smör höll tre prov mer än 16 % vatten. Ett prov av sötmedel innehöll kristallos. Ett prov av äggersättning bestod av bikarbonat och potatismjöl.

För allmänna verk och inrättningar i Göteborg ha följande prov undersökts:

Gatu- och vägförvaltningen: impregnering 2 prov. Hamnstyrelsen: olja, tjära och torv. Polisverket: sediment. Renhållningsverket: vatten 98 prov. Slakthuset: köttmjöl. Vägstyrelsen: träkol. Kriminalpolisen: sprit, sanering, försilvring, vätska, jäsning och skor. Kristidsnämnden: smör, blodpudding, ost och såpa. Sahlgrenska sjukhuset: vatten.

7. Fabriker och näringar.

Under året ha 2,610 arbetsställen inspekterats med 3,337 besök, fördelade på 358 arbetsdagar. Av dessa arbetsställen voro 414 att hänföra till hantverk, 1,637 till handel och 559 till andra former av arbete.

Samtliga under kommunal tillsyn stående arbetsplatser i staden utgjorde vid årets slut 4,773. Enligt registret arbetade där 10,348 personer, därav 795 manliga och 891 kvinnliga minderåriga.

Med stöd av arbetarskyddslagen ha råd och anvisningar lämnats i 74 fall till förekommande av olycksfall (§ 4) och i 95 fall till förekommande av ohälsa (§ 5).

Beträffande minderårigas arbetstid har anmärkning skett i 8 fall och rörande arbetstidens förläggning och längd m. m. för övriga anställda i 83 fall. I 51 fall har man måst beivra underlåtenhet att journalisera övertidsarbete och i 520 fall ha försummelser förekommit ifråga om minderårigas arbete. Rörande förläggning av raster har anmärkning framställts i 87 fall. I 6 fall ha försummelser föranlett åtal.

8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande.

a) *Epidemisjukhuset.*

Å epidemisjukhuset ha under åren 1935—41 vårdats följande antal sjukdomsfall:

	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941
Typhus, paratyphus	26	15	71	14	81	42	63
Scarlatina	235	368	392	1,614	3,184	1,157	1,067
Diphtheria	132	92	18	8	10	—	40
Meningitis epid.	5	2	5	7	1	4	5
Encephalitis epid.	3	—	—	—	—	—	—
Poliomyelit. a. ac.	15	67	15	5	1	37	3
Dysenteria	3	12	12	2	6	6	27
Febris undulans	—	3	2	2	1	—	—
Alii morbi	858	763	830	647	777	569	858
	1,277	1,322	1,345	2,299	4,061	1,815	2,063

Härtill komma under åren 1935—36 resp. 53 och 41 fall av provisoriskt vårdade lungtuberkuloser.

I övrigt hänvisas till mer detaljerad redogörelse i denna berättelse.

b) *Anmälda smittsamma sjukdomar.*

Antalet enligt epidemilagen inkl. dess tillägg rapporterade smittfall har utgjort 1,234 mot 1,111 året förut. Övriga uppgifter återfinnas under kap. III: sjuklighet.

Epidemilagens smittfall ha som regel inlagts å epidemisjukhuset. Sedan den stora epidemien av scarlatina 1939 passerat sin kulmen och hemvård ej längre är en tvingande nödvändighet, göres för scarlatinafall undantag endast när de upptäckas långt fram i fjällningsstadiet och när hemmiljön anses medge annan form av betryggande isolering.

I övrigt avhållas friska minderåriga syskon från skolgång inkubationstidens längd och andra friska personer i den insjuknades omgivning underkastas nödiga restriktioner, dock endast i starkt begränsad omfattning. Desinfektioner utföras enligt tämligen återhållsamma principer.

Hälsovårdsnämnd och skolor samarbeta intimt. I folkskolorna föres noggrann löpande statistik över inträffade smittfall, vilket ger skolöverläkaren möjlighet att ingripa, om så behövs. Man har där infört den goda plägseden, att barn, som varit frånvarande minst 3 dygn för febersjukdom, får återgå till undervisningen först sedan det visat upp sig för vederbörande skolsköterska och befunnits fritt från infektions-symtom. Ej så sällan ger denna granskning anledning till skolläkares ingripande.

c) *Särskilda åtgärder mot smittsamma sjukdomars införande i riket. Hamnhygien.*

På grund av kända förhållanden har den utrikes sjöfarten starkt avtagit.

För att tillgodose den allmänna skeppshygien ej minst å inrikes fartyg har den hamnhygieniska avdelningen verkställt nödiga besiktningar ombord å dylika, förtöjda inom stadens hamnområde.

Rättförekomsten har övervakats jämlikt kungörelsen den 4 maj 1934 angående rättutrotning ombord å fartyg.

d) *Tuberkulosen.*

För vård av lungtuberkulos har staden tillgång till 530 sängplatser, d. v. s. 1,9 pr 1,000 invånare eller 276 platser pr 100 dödsfall. Sjukhusplatserna fördela sig sålunda:

Renströmska sjukhuset	262
Romanäs sanatorium	102
Sjukvårdsavdelningen å Vasa sjukhus	54
Barnsanatoriet Rävlanda	112
	530

Av dessa platser äro 476 godkända å s. k. A-sanatorium.

Stadens dispensärvård handhas av den s. k. dispensärcentralen, som i sin organisation motsvarar en för större stad avpassad centraldispensär. Dess tidigare observationsavdelning är numera utrymd.

Fullständig plan till ny dispensärbyggnad föreligger sedan ett par år. Tyvärr har det trots trängande behov av nya tidsenliga lokaler, motsvarande det ständigt växande dispensärvårdsbehovet, ännu ej varit möjligt att få planen godkänd. Sker ytterligare uppskov, kan hälsovårdsnämnden varken humanitärt, epidemiologiskt eller författningens enligt handha denna utomordentligt viktiga förebyggande verksamhet, som ur preventiv synpunkt säkerligen har större betydelse än den slutna tuberkulosvården.

Tuberkulosbyråns verksamhet. (D:r Hj. Anderson)

Årets nya lungtuberkulosmaterial har utgjorts av 213 män, 253 kvinnor och 27 barn, sammanlagt 493 personer. Tuberkulos i andra organ än lungorna ha nyanträffats hos 162 män, 217 kvinnor och 138 barn, sammanlagt alltså 517 fall.

Byrån har utfärdat 1,146 remisser till sjukhus och vårdanstalter för tuberkulösa. Till barnhem och permanenta kolonier ha 147 barn sänts. Någon form av sommarvistelse på landet har bekostats eller förmedlats för 267 klena barn ur tuberkulösa familjer. Sammanlagt 163 tuberkulösa barn ha beretts lantvistelse inom för dem avsedda kolonier. Till Majblommans höstkoloni å Galtarö har byrån fått sända 25 barn i förskoleåldern.

Å sommarsanatoriet Sandarne ha vårdats 116 patienter i sammanlagt 6,582 dagar, eller i genomsnitt 56,7 dagar per patient. Sanatoriet hölls öppet under tiden 12/6—29/8.

Vid byrån har en extra (3:dje) läkare varit anställd under hela året, och flera skrivbiträden ävensom röntgenbiträde ha måst anställas. S:a 14,479 personer ha undersökts vid 17,735 undersökningar, i vilka röntgengenomlysning under större delen av året i regel ingått som främsta led. Sedan en apparat för skärmbildsfotografering anskaffats och från slutet av september tagits i bruk, har skärmbildsmetoden i snabbt ökad utsträckning trätt i stället för genomlysningen, och 3,119 skärmbildsfotografier ha tagits. Vanlig röntgenfotografering har gjorts

6,172 gånger och 24,504 tuberkulinprov ha utförts. Av å byrån undersökta 1,177 upphostningsprov visade 174 prov tbc-baciller. Sänkningsreaktion har utförts å 15,347 blodprov.

Under året ha åt 288 personer givits 8,646 ljusbad.

I ovanstående siffror ingå undersökning av personalgrupper vid 80 arbetsplatser, omfattande 4,211 personer. Av dessa ha 4,146 tuberkulinprovats, varvid 3,014 (72,7 %) visat positiv reaktion. 3,115 personer (1,502 män och 1,613 kvinnor) ha röntgats, därav 1,681 med genomlysning, 1,350 med skärmbild och 84 med enbart röntgenfoto, varjämte 396 kompletterande röntgenfoton tagits. Härvid har konstaterats aktiv lungtuberkulos i 13 fall (6 män och 7 kvinnor) samt pleurit hos 1 man och lymfkörteltuberkulos hos 1 kvinna, sammanlagt aktiv tuberkulos hos ungefär en halv procent (0,482 % av samtliga eller 0,466 % av männen och 0,496 % av kvinnorna). Dessutom blevo 99 personer föremål för fortsatt observation.

Intrakutana BCG-ympningar ha utförts till ett antal av 4,264, därav 661 å barn under 2 år, 2,735 å barn på 2—16 år och 868 å vuxna. En del av dessa vuxna voro tuberkulinnegativa fall från gruppundersökningarna, vilka i regel tacksamt accepterat det erbjudande om BCG, som de konsekvent erhållit.

Nedanstående tablå belyser byråarbetets ansvällning under de sista åren.

År	Undersökningar	Undersökta personer	Röntgenfoton	Blod-sänkor	Bacill-prov	Tuberkulin-prov	BCG-vaccinationer	Gruppunders.
1937	7,178	5,122	2,395	5,487	534	1,641	276	454
1938	8,834	6,805	3,315	7,476	646	3,826	649	586
1939	10,675	8,657	5,097	8,774	644	8,874	626	1,760
1940	12,366	9,993	4,645	10,837	955	13,534	1,115	1,803
1941	17,735	14,479	6,172	15,347	1,177	24,504	4,264	4,211

Byråns årliga nytillkomna lungtuberkulosmaterial sedan dess start, ävensom motsvarande absoluta och relativa dödstal i lungshot och i all tbc., framgår av följande sammanställning.

År	Män	Kvinnor	Barn	Summa	Abs. dödstal		Pr 10,000 inv.	
					i lungshot	i all tbc.	i lungshot	i all tbc.
1911—15....	126	194	53	376	370	460	20,9	26,1
1916—20....	182	202	62	446	369	472	18,3	24,0
1921—25....	158	222	83	463	312	394	13,9	17,6
1926—30....	172	226	36	434	275	333	11,7	14,1
1931—35....	187	231	17	434	254	295	10,1	11,7
1936.....	190	204	7	401	209	246	8,1	9,4
1937.....	206	200	10	416	174	213	6,6	8,0
1938.....	208	229	11	448	200	240	7,4	8,9
1939.....	211	199	14	424	180	215	6,5	7,8
1940.....	237	190	16	443	182	209	6,5	7,4
1941.....	213	253	27	493	192	231	6,8	8,2

Tabellen ger vid handen, att siffran för nyupptäckt lungtuberkulos hos män, som förra året ej obetydligt ökade, nu återgått till sin förra nivå. Däremot ha motsvarande siffror för kvinnor och barn stegrats väsentligt. Vid spekulation över orsaken härtill frestas man att skylla på kristidens näringsknapphet, vilken i så fall uteslutande skulle ha drabbat kvinnorna och barnen i skadlig grad. Ställer man de i början av redogörelsen anförda siffrorna för nytillkommen extrapulmonal tbc i relation till de båda föregående årens siffror, får man emellertid en stark påminnelse om vikten av försiktiga slutsatser rörande ett siffermaterial, som ej är större än att slumpen har ett stort spelrum.

Extrapulmonal tbc	Män	Kvinnor	Barn
1938	33	75	134
1939	35	88	133
1940	101	193	121
1941	162	217	138

Såsom av ovanstående tabell framgår ökades den bokförda extrapulmonala tuberkulosen hos män och kvinnor kraftigt under år 1940 från en förut konstant nivå. Som i föregående årsredogörelse anfördes var detta att vänta på grund av den då införda anmälningssplikten. För männens del har emellertid ökningen varit stor även under 1941 (60 %) medan kvinnorna och barnen visa en mindre stegring på resp. 12 och 14 %. Det är möjligt att anmälningssplikten fullgjorts bättre än året förut, men detta förklarar ej skillnaden i progression för män och för kvinnor. Någon annan orsak än slumpvisa variationer är svårt att upptäcka.

Dödstalens sjunkande kurva har svängt uppåt, överskjutande ej blott de båda närmast föregående årens, utan även 1937 års nivå. Överraskande är detta icke, ty förra årets ökning av insjukningsfrekvensen gav anledning att frukta en kommande stegring av dödssiffrorna. En sådan har även inträffat icke blott här utan i landet i sin helhet. Vissa tecken tyda emellertid på att den lokala ökningen hörde till de tillfälliga variationerna.

e) **Smittsamma könssjukdomar.**

Under sistförfluten femårsperiod ha följande personer, tillhörande Göteborgs stad och oavsett om de smittats här eller annorstädes, anmälts för venerisk sjukdom:

	1937	1938	1939	1940	1941
Syphilis congenita	1	0	0	0	1
„ acq. primaria	22	12	39	27	15
„ „ secundaria	14	10	22	20	15
Gonorrhæa	974	1,173	1,051	1,003	1,054
Ulcus molle	26	27	14	9	5
	1,037	1,222	1,126	1,059	1,090

Sedan 1919, då den s. k. lex veneris trädde i kraft, ha följande anmälningar av i staden boende könssjuka ingivits:

År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.	År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.
1919	3,230	161	1931	1,231	50
1920	2,250	111	1932	1,130	45
1921	1,794	87	1933	1,039	41
1922	1,362	60	1934	1,015	40
1923	1,378	60	1935	1,146	45
1924	1,155	50	1936	1,206	47
1925	1,196	52	1937	1,037	39
1926	1,502	65	1938	1,222	45
1927	1,367	59	1939	1,126	41
1928	1,365	57	1940	1,059	38
1929	1,587	66	1941	1,090	39
1930	1,549	63			

Årets relativa anmälningssiffra visar en så obetydlig ökning mot föregående år, att någon tendens knappast kan eller bör utläsas. Årets relativa anmälningssiffra ligger 10 % under motsvarande siffra för tioårsperioden 1931—40.

Den veneriska smittan har, i procent räknat, förvärvats å följande orter:

	Göteborg	Annan svensk ort	Utlandet	Obekant plats
Syphilis	80,8	6,4	6,4	6,4 = 100 %
Gonorrhæa	88,5	9,2	1,5	0,8 = 100 %
Ulcus molle	20,0	20,0	60,0	— = 100 %

De smittade ha representerat följande åldrar:

Ålder	1—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—60	över 60
% ...	0,3	—	7,4	30,7	28,6	24,2	7,3	1,2	0,3 = 100%

Under åren 1937—41 ha resp. 263, 294, 308, 279 och 325 personer anmälts som smittkällor. Dessa fall, redovisade i procent, ha handlagts sålunda:

	1937	1938	1939	1940	1941
Påtvingats behandling	70,7	70,8	73,7	77,1	69,5
Styrkt smittfrihet	9,1	11,6	6,8	6,5	8,3
Ej anträffats	6,5	5,4	6,8	5,7	5,9
Till annan läkare	13,7	12,2	12,7	10,7	16,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anmälan om ohörsamhet mot behandlande läkare eller om avbrott i inledd behandling har under åren 1937—41 gjorts i resp. 131, 102, 81, 73 och 51 fall. Med de tredskande har förfarits sålunda (siffrorna ange %):

	1937	1938	1939	1940	1941
Påtvingats behandling ...	72,5	71,6	65,4	56,2	64,8
Styrkt smittfrihet	5,4	1,9	7,4	—	7,8
Ej anträffats	7,6	11,8	7,4	26,0	7,8
Till annan läkare	14,5	14,7	19,8	17,8	19,6
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tvänne polikliniker för kostnadsfri behandling av smittsamma könsjukdomar ha haft daglig mottagning för män och kvinnor.

Nedanstående översikt visar poliklinikernas samlade verksamhet:

	Män		Kvinnor	
	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset
A) Fall av könssjukdom i smittsamt skede:	435	678	258	273
Därav nya 1941	342	496	153	186
Antal poliklinikbesök	2,792	5,358	2,503	2,903
Besök pr mottagning	9	18	8	10
B) Fall av könssjukdom i ej smittsamt skede, hudsjukdomar m. m.:	392	1,818	215	1,607
Därav nya 1941	374	1,574	192	1,444
Antal poliklinikbesök	1,128	5,860	807	4,243
Besök pr mottagning	4	19	3	14

f) *Skyddsköppymningen.*

Den lagstadgade offentliga köppymningen har fullgjorts å 21 möten under maj månad. Därutöver ha enskilda läkare utfört ett antal vaccinationer och revaccinationer inom eget klientel.

En sammanställning av hela materialet under sistförflutna femårsperiod ger följande tabell:

	1937	1938	1939	1940	1941
Offentliga primärköppymningar ...	2,065	2,621	1,743	7,055	2,218
Enskilda primärköppymningar	259	389	523	2,207	1,462
Båda i % av födda 1940	69,2	82,6	56,1	216,1	85,5
Antal revaccinationer	578	499	712	388	130

g) *Bakteriologiska laboratoriet.* (D:r A. Wassén)

Laboratoriet har under året utfört följande antal bakteriologiska och serologiska undersökningar:

Differiprov	1,003
Aggl. reaktion f. diagn. av tyfus, pty, Gärtner, Bang, dys.	1,761
” ” ” ” ” tularemia	11
Odling av blodkoagel för tyfusdiagnos	1,772
Blododling för tyfusdiagnos	13
Komplementbindn.-reaktion för Bangdiagnos	44
Bunnells reaktion	144
Faeces- och urinundersökn. på tyfus, paratyfus och Gärtner	4,108
Faecesundersökning på dysenteri	1,828
” ” ” amöbadysenteri	1
Undersökning av annat material från homo på tyfus	23
Kikhostundersökning	14
Direktundersökning av sputum på tbc	1,105
Tbc-undersökning av urin	661
” ” ” var, punktat, m. m.	127
Odling av diverse material för tbc-diagnos	1,636
Marsvinsprov för tbc-diagnos	1,290
Odling för typbestämning av tbc-baciller	513
Blododling för sepsisdiagnos	268
Bakteriologisk undersökning av urin	3,349
Sedimentundersökningar i urin	3,340
Bakteriologisk undersökning av var, punktat, m. m.	1,594
” ” ” födoämnen	17
Autoklavprov	46
Sterilitetsundersökningar av insänt material	47
Ge-prov	286
Komplementbindningsreaktion på Ge	166
Serologisk luesreaktion (W. R., Kahn, Meinicke, M. B.)	21,284
Autovaccinberedning	263
Vattenprov, bakterieräkning i gelatina	4,733
” ” ” agar	1,973
” ” ” jäsningstiter	2,872
” ” ” annan metod, 37 och 45	182
” ” ” odling i kongoagar	469
Typbestämning av pneumokokker	333
Musförsök för renodling av pneumokokker	186
Undersökning på gasbrand	3
” ” ” trichophyti	1
” ” ” echinococcus (komplementbindn.-reaktion) ..	1
” ” ” trichomonas	8
” ” ” Maltafeber	1
Toxinprovning hos difteribaciller	1
Zondeks reaktion	328
Prolantitrering enl. Fergusons metod	2

Friedmanns reaktion	52
Weberprov	2
Sänkingsreaktion	1
Marsvins- och odlingsprov på Weils spirocheter	2
Blodgrupperingar	10,274
	68,138
BCG-vaccin för intrakutant bruk, antal ampuller	3,008
” ” ” ” ” på kolvar, antal ml	2,030
” ” ” ” ” enl. Rosenthal, antal ampuller	170
” ” ” ” ” peroralt bruk, ” ”	3,774
Beredning av scarlatinakonvalescentserum	15
” ” ” ” ” mässlingkonvalescentserum	40
Tuberkulinspädningar, antal flaskor	1,795

h) *Desinfektion. Auktionsgods.*

Av nedanstående anledningar har angivet antal desinfektioner utförts genom nämndens personal:

Akuta smittor	1,246
Tuberkulos	388
Pantlåne- och auktionsgods	48
Andra orsaker	8

1,690

Antal desinfekterade lokaler:

Rum	1,622
Kök	107

1,729

i) *Åtgärder mot ohyra.*

Inom staden verksamma cyanrökare ha åren 1936—41 rapporterat följande antal cyanrökningar:

	1936	1937	1938	1939	1940	1941
Boningsrum, kök	5,740	1,992	1,210	672	213	252
Hallar, badrum	1,576	421	119	14	2	20
Fabriker, magasin	14	11	6	9	8	14
Smärre fartygsutrymmen ...	1,977	1,873	2,691	1,448	922	590
Större fartygsutrymmen	74	60	78	47	15	16
Diverse utrymmen	98	65	84	24	18	17
	9,479	4,422	4,188	2,214	1,178	909

Härtill komma 115 rökningar i av hälsovårdsnämnden godkända cyankammare.

Cyanrökningarna 1941 utgjorde endast 9,6 % av dem, som ifrågakommo 1936. Givetvis motsvarar ej detta ohyrans tillbakagång. Cyanrökarna begagna nämligen numera även andra metoder. Sammanräknas emellertid cyanrökarnas alla ohyrearbeten, kan man för 1941 uppskatta dem till c:a ¼-del av dem, som förekommo under 1936. Denna siffra kan nog i någon mån anses motsvara ohyreminskningen.

Fastighetsförsäkringen mot ohyra utgör numera en mycket viktig arbetsform. Man har anledning räkna med, att mer än en ¼-del av stadens hela lägenhetsbestånd är ohyreförsäkrad i någon form.

j) Åtgärder mot råttor.

Jämlikt art. 28 i den internationella hälsovårdskonventionen ha samtliga i utrikes fart stadda fartyg, vilka saknat giltigt internationellt räkings- eller rättfrihetscertifikat, rättundersökts samt, där så påfordrats, underkastats cyanrökning. Rättförekomsten ombord å fartyg har starkt avtagit efter tillkomsten av internationell övervakning.

Inom hamnområdet och ej minst i fiskhamnen har upprepad giftutläggning skett.

Rättkriget inom den egentliga staden har fortgått efter samma grunder som förut. Rättsäkring av fastigheter har påkallats och övervakats i relativt stor utsträckning.

9. Barnavårdsverksamheten.

Barnavårdsnämndens allmänna verksamhet framgår av följande sammanställning:

År	Totala antalet barn	skydds- uppföstran	För dessa har verksamheten avsett			
			samhällsvård	åtgärder enl. 28 § i b. v. lagen	insp. av fosterbarn	barnavårds- mannaskap
1926	7,815	274	1,827	133	596	4,688
1930	8,535	322	2,072	102	895	5,144
1935	8,396	399	2,152	232	705	4,906
1940	8,269	418	2,028	177	692	4,954
1941	8,193	449	2,094	185	689	4,776

Barnavårdsmanna-institutionen har visat följande utveckling:

	Antal barnavårdsmän		Antal barnavårdsmannaskap omhändertavda av		Summa
	avlönade	oavlönade	omhändertavda av		
			avlönade barnavårdsmän	oavlönade barnavårdsmän	
1918	12	52	961	101	1,062
1920	21	61	2,319	125	2,444
1925	35	45	3,897	93	3,990
1930	39	28	4,561	78	4,639
1935	27	21	4,333	82	4,415
1940	30	9	4,201	33	4,234
1941	27	12	4,107	33	4,140

Värden av fosterbarn har haft följande omfattning:

	Födelseår	Vårdade i			S:a
		fosterhem	barnhem	annan anstalt	
Barn i äktenskap	1925—34	115	23	3	141
” ” ”	1935—40	102	7	5	114
” ” ”	1941	8	5	—	13
Barn utom äktenskap	1925—34	202	4	—	206
” ” ”	1935—40	159	19	1	179
” ” ”	1941	29	7	—	36
		615	65	9	689

Inom staden arbeta 13 barnavårdscentraler, av vilka barnavårdsnämnden driver 1 och föreningen Mjölkdroppen 12 stycken. Deras samlade verksamhet framgår av följande tabell:

	1932	1937	1938	1939	1940	1941
Antal födda	3,101	3,638	4,041	4,288	4,310	4,286
Döda 0—1 år i %						
av födda	4,1	3,0	3,4	3,0	2,6	2,4
Övervakade barn	2,176	3,244	4,742	5,367	6,036	6,344
Underhållsdagar	303,102	596,239	801,686	1,210,737	1,381,618	1,527,455
Totalkostnader	32,893	40,973	49,727	57,874	63,317	69,090
Föräldraavgifter	8,381	16,483	18,966	19,170	18,164	16,299

III. Sjuklighet och sjukvård.

1. Sjuklighet i staden.

Huvudparten av gängse sjukdomar är ej underkastad generell anmälningsplikt. Den samlade sjukligheten kan därför ej statistiskt belysas. Någon ledning har man dock dels av tjänsteläkarnas veckorapporter, dels av de obligatoriskt anmälda smittsjukdomarna.

År	Distr. läk:a		År	Distr. läk:a	
	anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.		anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.
1930	55	2,5	1936	56	2,5
1931	57	2,6	1937	46	2,1
1932	54	3,2	1938	44	6,0
1933	55	4,4*)	1939	53	11,5
1934	48	3,8	1940	60	3,9
1935	62	1,8	1941	62	4,4

*) Fr. o. m. 1933 har icterus infectiosus inräknats som anmälningspliktig smitta.

Siffrorna visa, att under 1941 tjänsteläkarna anmält 3 % fler fall än under 1940. I förhållande till tidsperioden 1931—40 föreligger en stegring av c:a 12 %. Under året anmälda smittor ha stigit med nära 13 %. Genomsnittliga anmälningssiffran för perioden 1931—40 utgjorde 4,18, d. v. s. 7 % högre.

De obligatoriskt anmälda smittorna återfinnas i tab. 11.

Av *skarlakansfeber* anmäldes 1,027 fall eller 3,6 pro mille, d. v. s. ungefär samma relativa frekvens som under 1940. I förhållande till relativa genomsnittssiffran för perioden 1931—40 visar årets siffra 20 % ökning.

Årets fall av *skarlakansfeber* utgöra fortsättningen av den epidemi, som pågått sedan 1939, ehuru den avtagit i omfång. Årets epidemi kulminerade under de tre sista månaderna. De enskilda fallen ha genomgående varit lätta och abortivfallen talrika.

Av *tyfoid* och *paratyfoid* anmäldes resp. 1 och 56 fall. Sistnämnda sjukdom visade epidemisk anhopning av fall i juni och juli.

Efter att ha varit försvunnen under 1940 har *difteri* återkommit med 30 fall, relativt jämnt utspridda över årets senare hälft.

Av *dysenteri* anmäldes 26 fall. De senaste något större anhopningarna av rödsot förekommo åren 1933 och 1934 med resp. 204 och 59 fall.

Av *infektiös ikterus* förekommo 88 fall, d. v. s. 0,3 pro mille mot 0,2 under 1940.

Av *epidemisk meningit*, *barnförlamning* och *Weils sjukdom* anmäldes resp. 4, 1 och 1 fall.

För nedanstående smittor äger man uppgifter endast i tjänsteläkarnas årsrapporter: *epidemisk influensa* 4,259 fall mot 3,572 året förut, *kikhosta* 562 (498), *mässling* 440 (726), *vattenkoppor* 107 (127) och *påssjuka* 45 (319) fall.

2. Den allmänna sjukvården i staden.

Sjukvården inom stadens 13 sjukvårdsdistrikt har under året skötts av 12 distriktsläkare.

Distriktsläkarna ha anmält 17,495 sjukdomsfall mot 16,966 året förut. I övrigt hänvisas till tab. 14.

För *läkarbesök nattetid* vid hastigt påkommet sjukdomsfall har hälsovårdsnämnden utbetalat:

År	Antal besök	Kronor	År	Antal besök	Kronor
1932	254	5,244: 35	1937	199	3,575: 15
1933	292	5,799: —	1938	162	2,923: —
1934	259	5,267: —	1939	164	2,944: 25
1935	226	4,000: 30	1940	194	3,524: —
1936	193	3,439: 90	1941	173	3,425: 40

Läkemedel åt medellösa sjuka ha dragit följande kostnader:

År	Kronor	Kr. pr stadens inv.	År	Kronor	Kr. pr stadens inv.
1932	67,489:—	0: 27	1937	95,514: 77	0: 36
1933	87,339:—	0: 35	1938	97,897: 76	0: 36
1934	87,714: 96	0: 35	1939	105,802: 20	0: 38
1935	90,743: 54	0: 36	1940	119,178: 92	0: 42
1936	89,576: 03	0: 35	1941	130,806: 91	0: 46

Över antalet *läkare* (assistentläkare m. fl. ej inräknade) och *tandläkare* i aktivt arbete ävensom antalet *apotek* och där anställd *personal* lämnas följande sammanställning:

År	Totala siffror			Antal invånare för varje			
	läkare	tandläk.	å apotek anställda	läkare	tandläk.	apotek	å apotek anställd
1925	116	56	82	1,991	4,125	16,500	2,817
1930	138	102	67	1,780	2,408	17,543	3,666
1935	153	142	85	1,670	1,799	15,968	3,006
1940	181	181	98	1,550	1,550	17,537	2,863
1941	193	188	97	1,458	1,497	17,587	2,901

Stadens 10 *distriktssköterskor* ha utfört sjukvård sålunda:

	1936	1937	1938	1939	1940	1941
Summa patienter	882	867	897	870	749	774
Av dem betalande	519	510	506	468	394	371
Dag-sjukbesök	23,386	23,783	26,365	27,540	24,336	23,615
Natt-sjukbesök	80	73	84	74	56	69
S. k. förlängda besök	149	90	67	105	38	46

3. Sjukhus och polikliniker.

I fråga om sjukhusens och poliklinikernas verksamhet hänvisas till sjukhusdirektionens årsberättelse över sjukvården i staden.

4. Barnaföderskors vård.

Verksamheten å *stadens allmänna barnbördshus*, utgörande en del av *kvinnokliniken*, framgår av nedanstående tabell:

	1937	1938	1939	1940	1941
Intagna graviditets-fall	3,543	3,887	4,150	4,457	4,467

Verksamheten å stadens 2 *mödravårdscentraler* framgår av följande tabell:

	1939	1940	1941
Antalet mottagningar	200	202	201
„ nyinskrivna mödrar	468	642	1,155
„ mödrabesök	1,528	1,753	2,917

I staden enskilt praktiserande barnmorskor ha utfört följande antal förlossningar:

	1937	1938	1939	1940	1941
i enskilt förlossningshem	1,280	1,249	1,154	717	666
i barnmorskans hem	6	1	1	1	1
i kvinnans hem	157	270	279	230	176
därav genom distr.-barm.	—	153	225	197	165

Jämlikt föreskrift i § 7 av gällande reglemente för barnmorskor ha 42 i staden verksamma barnmorskor inkommit med utdrag ur sina dagböcker. Uteslutas förlossningar, utförda å förlossningshem, visar det sig, att

27 barnmorskor ej haft någon förlossning	
8 " vardera haft 1—10 förlossningar	
1 barnmorska " 21—30 "	
1 " " 31—40 "	
2 barnmorskor " 51—60 "	

Ett sammandrag av barnmorskornas dagböcker visar följande:

År	Barnaföderskor						Barnsängs- kyntinnan var 3 veckor efter för- lossningen		Barnaföder- skor förlösta och vårdade i		Födda barn													
	Antal barnmorskor, från vilka uppgifter inkommit	Antal	Gifta	Ogifta	Änkor och fränskilda	Förstföderskor	Omföderskor	Frisk	Sängliggande sjuk	Död	Missfall	Antal	Gossar	Flickor	Levande födda				Dödfödda					
															Full- gångna		Ofull- gångna		Full- gångna		Ofull- gångna			
															Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor		
1930	68	1,478	1,294	172	12	545	933	1,460	14	4	50	862	301	1,199	579	620	540	573	19	31	13	8	7	8
1935	54	1,282	1,126	146	10	560	722	1,273	7	2	10	1,019	282	1,007	512	495	475	455	20	32	10	4	7	4
1940	44	948	834	104	10	352	596	941	5	2	1	717	186	774	387	386	355	350	23	24	4	6	5	6
1941	42	843	735	98	10	297	546	832	9	2	1	666	202	649	333	316	312	298	16	13	5	2	—	3

5. Apoteken.

Av stadens 16 apotek har, efter förordnande av medicinalstyrelsen, endast fyra visiterats av förste stadsläkaren. Apoteken ha kunnat erhålla goda vitsord.

6. Rättsmedicin m. m. (t. f. andre stadsläkaren C. Fällström)

I. Utlåtande på begäran av länsstyrelsen.

1. På förordnande av länsstyrelsen har rättsmedicinsk obduktion verkställt å ett 52 cm. långt foster av manligt kön. Av obduktionen framgick, att fostret vid födelsen varit moget, att det framfötts med liv och andats, samt att det avlidit någon stund efter framfödandet. Iakttagelserna vid obduktionen klarlade ej någon viss dödsorsak, varför stöd erhöles för uppfattningen, att fostret avlidit på grund av bristande omvårdnad.

II. Utlåtanden på begäran av polismyndigheten.

1. Angående dödsorsak i 63 fall:

Mors naturalis

Mors violenta, non naturalis

Debilitas congenita	1	Casus mortiferi:	
Influenza c. ægrot. pulm.	1	Submersio	2
Tuberculosis pulmon.	1	Combustio	1
Hæmorrhagia cerebri	4	Laceratio	1
Epilepsia	1	Intoxicatio ac.	3
Emollitio cerebri	1		
Endocarditis chron.	2	Suicidium:	
Myocarditis chron.	2	Submersio	2
Cardiosclerosis	8	Strangulatio	16
Bronchopneumonia ac.	1	Laceratio	1
Pneumonia ac. lobar.	4	Vuln. sclopetar.	1
Hernia incarcerata	1	Intoxicatio ac.	6
Nephritis chron.	1		
Carcinoma ventriculi	1		62

I ett fall gällde undersökningen skelettdelar från fullvuxen, troligen manlig individ, vilka legat i jorden tio-tal år. Dödsorsaken kunde ej fastställas.

2. Vid förberedande undersökning i brottmål, varvid närvaro av leg. läkare ansetts lämplig. (M. F. 41/1936): 1 fall.
3. Vid polisutredning jämlikt K. kung. 15 jan. 1937 angående anmälan till polismyndighet rörande vissa vid behandling å sjukvårdsinrättning uppkomna skador m. m.: 1 fall.
4. Angående personer omhändertagna å stadens polisstationer.

Undersökningen har föranlett:

- a) förslag om vård å sjukhus: 24 fall.
- b) intagning å sinnessjukhus efter utfärdandet av vårdattest: 14 fall, läkarintyg enligt sinnessjuklagens § 11 mom. 2: 3 fall, förslag om ansökan enligt § 73 i stadgan angående sinnessjukvård: 1 fall, ingen åtgärd: 2 fall.

- c) utlåtande om viss otillräknelighet vid brotts begående: 1 fall.
- d) anmälan jämlikt allm. läkarinstr:ns § 59 mom. 13, till fattigvårdsstyrelse: 3 fall, barnavårdsnämnd: 1 fall, kommunal nykterhetsnämnd: 7 fall.
- e) intyg över skador å misshandlad person: 7 fall.
- f) utlåtande ang. otuktsbrott: 4 fall.
- g) blodprov och utlåtande angående alkoholpåverkad motorförare: 19 fall.
- h) läkarbetyg för intagning el. återintagning å allmän alkoholistanstalt: 20 fall.

III. *Utlåtanden på begäran av hälsovårdsnämnden.*

1. Paranoid psykopat, ej i behov av vård å sinnessjukhus.
2. Familj med två minderåriga barn, skäl för barnens omhändertagande för skyddsuppfostran saknades.
3. Familj med tre minderåriga barn, modern psykiskt efterbliven (intelligensålder 11 år), fadern undergick fängelsevård, omhändertagande av barnen för skyddsuppfostran påkallat.
4. Familj med två minderåriga barn, modern psykopat, fortsatt övervakning av barnavårdsnämnd föreslagen.
5. Kvinna, psykiskt sjuk, vårdattest utfärdad.
6. Kvinna, hysterisk psykopat, tillfredsställande vård vid poliklinik för psykiskt sjuka.
7. Kvinna, 72 år gammal, ej sinnessjuk.
8. Man, lidande av lungtuberkulos, står under dispensärkontroll, vården tillfredsställande.
9. Psykiskt efterbliven kvinna, intelligensålder 8 år, gift, i äktenskapet två minderåriga barn, hemförhållandena påkallade barnens omhändertagande för skyddsuppfostran, modern i trängande behov av vård å sinnessjukhus, saknade på grund av rubbad själsverksamhet förmåga att lämna giltigt samtycke till steriliseringsåtgärd, det oaktat bör sterilisering verkställas, (lag om sterilisering den 23 maj 1941 § 2.)
10. Kvinna, psykiskt sjuk, vård å vilohem.

IV. *Utlåtanden på begäran av nykterhetsnämnden.*

Nykterhetsnämnden har begärt undersökning och läkarbetyg för intagning å allmän alkoholistanstalt av 92 män och 5 kvinnor, hemfallna å alkoholmissbruk. Den sociala indikationen för intagning har varit:

1. Farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv: 3 fall.

2. Utsätter person, som vederbörande är skyldig försörja, för nöd eller uppenbar vanvård: 5 fall.
3. Ligger det allmänna, sin familj eller annan till last: 9 fall.
4. Ur stånd att taga vård om sig själv: 15 fall.
5. Grovt störande levnadssätt: 10 fall.
6. Upprepad dom för fylleri: 55 fall.

V. *Utlåtanden på begäran av barnavårdsnämnden.*

1. 18 års yngling, läkarutlåtande med anledning av ansökan om yrkesutbildning.
2. 16 års skolflicka, psykiskt sjuk, beredd sjukhusvård.

VI. *Utlåtande på begäran av familjebidragsnämnden.*

1. I anledning av ansökan om tandvård: 1 fall.

VII. *Sjukvårdande verksamhet vid Göteborgs ålderdomshem.*

Den 31/12 1941 vårdades å hemmet 116 personer, 46 män och 70 kvinnor. Under året hade 4 män och 3 kvinnor intagits, 1 man och 1 kvinna utskrivits samt 6 män och 7 kvinnor avlidit.

IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.

1. Folkmängd, nativitet, mortalitet.

Den kyrkoskrivna befolkningen utgjorde den 1 januari 281,302 och den 31 december 283,183 personer.

Befolkningens tillväxt framgår av följande tabell:

År	Folk­mängd vid årets slut	Därav man­kön	Därav kvin­nön	Folk­mängd i % av rikets städer
1850	26,084	12,570	13,514	7,4
1900	130,619	60,128	70,491	11,8
1910	167,809	77,806	90,003	12,3
1920	202,328	96,169	106,159	11,6
1930	243,414	114,544	128,870	12,2
1931	247,911	116,494	131,417	12,2
1932	251,110	117,974	133,136	12,2
1933	252,721	118,867	133,854	12,2
1934	255,386	120,167	135,219	12,1
1935	258,345	121,739	136,606	12,1
1936	262,676	123,908	138,768	12,0
1937	269,581	127,712	141,869	12,1
1938	275,753	130,819	144,934	12,1
1939	280,601	133,378	147,223	12,1
1940	281,302	133,685	147,617	11,8
1941	283,183	134,656	148,527	11,8

Enl. uppgift från statistiska centralbyrån utgjorde antalet *levande födda* 4,193 (14,9 pr 1,000 inv.) mot 4,304 (15,3 pr 1,000 inv.) år 1940.

Enl. samma källa uppgingo *dödsfallen* bland här kyrkoskrivna till 2,758 (9,8 pr 1,000 inv.) Nativitetsöverskottet var sålunda 1,435 mot 1,548 året förut.

Födelse- och dödssiffrornas förskjutningar under senare år framgå av följande sammanställning:

År	Absoluta antalet levande födda	Födda på 1,000 invånare			Antal döda i Göteborg	Nativitetsöverskott
		i Göteborg	i landets städer	i landet i dess helhet		
1930	3,160	13,0	12,6	15,4	2,603	557
1931	3,330	13,6	12,4	14,8	2,697	633
1932	3,101	12,4	12,4	14,5	2,556	545
1933	3,002	11,9	11,5	13,7	2,476	526
1934	2,992	11,8	11,5	13,7	2,498	494
1935	3,143	12,2	11,8	13,8	2,644	499
1936	3,351	12,9	12,7	14,2	2,588	763
1937	3,638	13,7	13,0	14,4	2,692	946
1938	4,041	14,8	13,9	14,9	2,601	1,440
1939	4,288	15,4	14,5	15,4	2,671	1,617
1940	4,304	15,3	14,7	15,0	2,756	1,548
1941	4,193	14,9	15,7	15,6	2,758	1,435

I övrigt hänvisas till tab. 6 och 7, vilka dock äro sammanställda efter resp. pastorsämbetens uppgifter och utvisa födda för varje månad och församling, samt tab. 8, som, likaledes efter prästerskapets uppgifter, anger befolkningens rörlighet inom församlingarna.

Den av *hälsovårdsnämnden förda dödsstatistiken* tar emellertid hänsyn till den ur sanitär synpunkt aktuella bostaden, ej till kyrkoskrivningsorten. I dödssiffran inräknas därför dels här kyrkoskrivna och avlidna personer, dels här kyrkoskrivna, som under tillfällig vistelse utom staden dött i kronisk sjukdom, dels slutligen främlingar, som dött i akut sjukdom under sin vistelse i staden, dock utan att ha hitkommit för vård.

Enligt denna beräkning framkommer dödssiffran 2,637 (9,4 pr 1,000 inv.). Det är denna siffra, som återfinnes i tab. 15. Räknar man åter endast här i staden mantalsskrivna och avlidna personer, får man dödssiffran 2,498. Om sistnämnda siffra ställes i relation till den 1941 i staden mantalsskrivna befolkningen, kommer man till dödstalet 8,9 pr 1,000 invånare. Se i övrigt tab. 9.

2. Dödsorsakerna.

Med utgångspunkt från i Göteborg kyrkoskrivna personer, som dött inom eller, i kronisk sjukdom, utom staden samt främlingar, döda härstädes i akut sjukdom, återfinnas i tab. 15 de dödsorsaker, som under året ifrågakommit. I tab. 16 är samma dödsmaterial samlat i huvudgrupper och fördelat på månader och kvartal.

Dödsfallen inom de stora huvudgrupperna visa följande absoluta och relativa tal:

Sjukdomsgrupper	Absoluta dödstal	I % av samtliga	Pr 10,000 inv. 1941	Pr 10,000 1931—40
Cirkulationsrubbingar	872	33,1	31,0	25,5
Svulster	434	16,4	15,4	14,8
Akuta o. kroniska infektioner..	335	12,7	11,9	15,7
Nervsystemets sjukdomar	271	10,3	9,6	8,4
Gastrointestinala sjukdomar ..	113	4,3	4,0	4,8
Urinorganens sjukdomar	89	3,4	3,2	4,2
Våldsam död	97	3,7	3,4	3,6
Övriga dödsorsaker	426	16,1	15,1	19,7
	2,637	100,0		

I *lung- och larynxtuberkulos* avledo 192 personer (= 6,8 pr 10,000) mot 182 året förut (= 6,5 pr 10,000). I *annan tuberkulos* avledo 39 pers. (= 1,4 pr 10,000) mot 27 året förut (= 1,0 pr 10,000). Dödligheten i lungtuberkulos har sålunda ökat något mot 1940, men den relativt största ökningen faller t. v. inom gruppen extrapulmonal tuberkulos. De relativa dödstalen i lungtuberkulos och extrapulmonal tuberkulos ligga bägge c:a 19% under genomsnittstalen för tioårsperioden 1931—40.

Spädbarnsdödligheten har sjunkit ned till det exceptionellt låga talet 2,4. Femårsperioden 1936—40 visade dödligheten 3,1, d. v. s. 29% högre tal.

I *mässling, paratyfoid, påssjuka* och *sömnsjuka* förekommo resp. 5, 2, 2 och 1 dödsfall.

I *skarlakansfeber, difteri, epidemisk meningit* och *rödsot* inträffade intet dödsfall.

2. Dödsorsakerna

Med utgångspunkt från i Göteborg kyrkostyrans personor, som höll inom årets 7 kroniska sjukdom, utom slagen samt förtäringar, döda här stades i årets sjukdom, återfinns i tab. 15 de dödsorsaker, som under året liksom i tab. 16 är samma dödsorsaker som i föregående grupper och fördelat på månader och kvartal.

Dödsfallen inom de stora huvudgrupperna, nämligen följande tabellerna och relativa tal.

Storleksgrupper	Årets sjukdomsfall	Årets dödsfall	Relativa tal
Cirrhosar	272	334	123
Svulster	434	164	38
Arka o. kroniska infektioner	332	124	37
Nervsystemets sjukdomar	271	103	38
Gastrointestinala sjukdomar	113	13	12
Urinorganens sjukdomar	230	23	10
Urdarmens sjukdomar	97	87	89
Övriga dödsorsaker	42	161	383
Totalt	2037	1000	100

I lung- och leverrubrikerna avses 1192 personer (= 188 pr 10,000) mot 182 året föregående (= 6.5 pr 10,000). I andra rubrikerna avses 301 pers (= 1.1 pr 10,000) mot 27 året föregående (= 1.0 pr 10,000). Dödligheten i lungrubrikerna har således ökat något mot 1940, men den relativa största ökningen faller i inom gruppen extrapulmonal tuberkulos. De relativa dödsfallen i lungtuberkulos och extrapulmonal tuberkulos ligger på 18.5 under genomsnittet för tioårsperioden 1937-40. De relativa dödsfallen i övriga dödsorsaker ligger på 38.3 under genomsnittet för tioårsperioden 1937-40.

Tabell 2.4. Femårsperioden 1936-40. Fördelning på sjukdomsgrupper och månader. Relativa tal.

Tabell 2.5. Femårsperioden 1936-40. Fördelning på sjukdomsgrupper och kvartal. Relativa tal.

Tab. 1. Renhållingsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1941.

TABELLER

TILL

HÄLSOVÅRDSNÄMNDENS

ÅRSBERÄTTELSE

1941

Ortnamn	Antal fastigheter och egendomar				Antal personer	Antal bostäder	Antal stycken
	Antal fastigheter	Antal egendomar	Antal fastigheter	Antal egendomar			
Östergården, Möllbacken	379	34	385	36	—	—	—
Annedal, Anggården	563	15	609	156	—	—	—
Lindöla	297	8	309	112	—	—	—
Vasastaden, Lortzberg	—	—	—	—	—	—	—
Johanneberg	685	15	678	15	—	—	—
Heden	199	15	162	64	—	—	—
Stampen, Gullbergsvast	320	131	154	115	—	—	—
Östroken, Lagergården, Källtorp, Gamlestaden, Kviberg	1421	23	1245	159	24	39	15
Sjöberget, Östveden, Stort skogen	564	78	726	267	2	—	—
Najerna	1547	47	1171	431	12	8	—
Nya Varvet	—	44	40	13	1	1	—
Landsby	1796	714	966	1566	62	48	46
Gårdsby	2744	286	2181	190	44	18	30
Östgöta m. m.	227	245	345	127	8	12	10
Summa	11527	1842	8865	4102	166	105	67

TABELLER

III

HÄLSÖVÄRDSNÄMNDENS

ÅRSBERÄTTELSE

1941

Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1941.

Stadsdel	Antal fastigheter och egendomar				Antal stall	Antal ladugårdar	Antal svinhus
	där stadens renhållningsverk hämtat (helt eller delvis)	där enskilda hämtat (helt eller delvis)	med vattenklosetter (helt eller delvis)	med latrinuppsamling i spånner (helt eller delvis)			
Nordstaden.....	222	85	191	46	—	—	—
Inom Vallgraven	389	94	349	56	—	—	—
Pustervik, Masthugget, Kommendantsängen	329	34	285	66	2	—	—
Haga	299	9	148	158	1	—	—
Annedal, Änggården.....	583	15	409	158	5	—	2
Landala	297	8	202	112	1	—	—
Vasastaden, Lorensberg, Johanneberg	685	13	678	15	1	—	—
Heden	189	15	162	44	2	—	—
Stampen, Gullbergsvass	220	131	154	115	11	—	—
Olskroken, Bagaregården, Källtorp, Gamlestaden, Kviberg	1431	83	1345	159	24	19	13
Stigberget, Olivedal, Slotts- skogen.....	564	19	326	251	2	—	—
Majorna	1547	47	1121	431	12	2	—
Nya Varvet	—	44	30	13	1	1	1
Lundby	1796	714	986	1566	52	48	45
Örgryte	2744	286	2151	790	44	18	10
Utbynäs m. m.	227	245	348	123	8	17	10
Summa	11522	1842	8885	4103	166	105	81

Tab. 2. Av matvarukontrollen anhållna och oskadliggjorda födoämnen under år 1941.

V a r u s l a g	Vikt i kg.	Antal kassationer					S:a	Kassationer på grund av	
		vid import	å torg eller i fisk- hall	i upp- lagsma- gasin	i char- kuteri- verkstad	i han- delso- kal		för- skäm- ning	mögel, förete- ning o. d.
Färskt kött och organ av storboskap	45	—	—	—	2	1	3	3	—
D:o av kalv	6	—	—	—	1	1	2	2	—
D:o av får	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av svin	93	—	—	—	2	—	—	—	—
D:o av häst	5,000	—	—	1	4	—	1	1	—
Salt eller rökt kött	398,7	—	—	2	5	9	16	15	1
Korv eller andra av kött beredda varor	160	1	—	1	5	13	20	20	—
Färsk fisk	1,775	—	21	—	—	—	22	18	3
Skaldjur	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Salt eller rökt fisk	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Andra födoämnen.....	9,3	—	—	—	—	2	—	—	—
Summa	7,487	2	21	5	14	26	68	61	4

Tab. 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1941.

Varans ursprungsland	Undersökta varor och varornas vikt										Godkända och stämplade kg.	Re- expor- terade kg.	Be- slags- tagna kg.						
	färskt kött av får, nötkreatur, svin och storvilt	kg.	salet kött och organ av nötkreatur, får, svin, häst	kg.	saltade tarmar	kg.	korv	kg.	kött och organ av fågel	kg.				köttkon- server, köttextrakt, köttpastejer och kött- soppor	kg.	smält djurfett	kg.	s:a	kg.
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.				kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.
Argentina	—	360	12,000	—	60	2,184	482,129	496,733	—	—	—	—	—	—	—	—			
Brasilien	826,499	75	205	—	—	433	—	713	—	—	—	—	—	—	—	—			
Danmark	—	112,520	42,776,7	—	—	10,1	—	981,805,8	—	—	—	—	—	—	—	—			
Finland	—	—	2,529	—	—	—	—	2,529	—	—	—	—	—	—	—	—			
Holland	—	—	450	—	—	—	—	450	—	—	—	—	—	—	—	—			
Irak	—	—	40	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kina	—	—	9,007	—	—	—	—	9,007	—	—	—	—	—	—	—	—			
Norge	—	—	2,900	—	—	—	—	2,900	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ryssland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Sverige, returneds	—	—	—	—	4,777	—	—	4,777	—	—	—	—	—	—	—	—			
Turkiet	—	—	—	—	—	221	—	221	—	—	—	—	—	—	—	—			
Tyskland	—	—	4,341	—	—	—	—	4,341	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ungern	—	—	1,481,8	—	—	—	—	1,481,8	—	—	—	—	—	—	—	—			
Uruguay	—	270	26,250	—	—	—	—	270	—	—	—	—	—	—	—	—			
U. S. A.	—	40,980	148,67	—	—	256	—	40,4	—	—	—	—	—	—	—	—			
Summa	826,499	154,205	250,647,5	256	5,258	2,993,5	1,270,536,5	2,510,395,5	2,510,366,5	2,510,366,5	—	—	—	—	—	—			

Tab. 4. Försäljnings-, tillverknings- och

Stadsdelar	Bagerier			Sockerbagerier			Brödbutiker			Charakteri- verk- städer			Kött- butiker			Mjölklokaler							
																butiker			övriga				
	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	antal	därav i samband med	lagerlokaler					
1. Nordstaden	3	—	3	1	—	1	6	—	6	1	—	1	6	—	6	8	—	8	—	—	—	1	1
2. Inom Vallgraven	10	1	11	9	—	9	33	1	34	2	1	3	85	2	87	14	2	16	—	—	—	—	—
3. Pustervik, Masthugget, Kommendantsängen ...	16	1	17	3	—	3	14	3	17	10	2	12	20	3	23	25	3	28	—	—	2	—	—
4. Haga	6	—	6	—	—	—	10	—	10	3	—	3	16	—	16	20	—	20	1	—	1	—	—
5. Annedal, Änggården	5	—	5	—	—	—	6	1	7	3	1	4	8	—	8	13	1	14	—	—	—	—	—
6. Landala	2	—	2	1	—	1	4	—	4	1	—	1	6	—	6	19	—	19	—	—	—	—	—
7. Vasastaden, Lorensberg, Johanneberg	13	7	20	4	2	6	28	6	34	6	—	6	28	—	28	52	7	59	1	—	—	—	1
8. Heden	5	2	7	1	1	2	6	2	8	1	1	2	5	1	6	13	1	14	—	—	—	—	—
9. Stampen	6	—	6	—	—	—	5	—	5	2	—	2	6	—	6	11	1	12	—	—	—	1	—
10. Gullbergsvass	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	5	—	5	—	—	—	—	—
11. Olskroken, Gamlestadens, Utbynäs	16	1	17	—	—	—	22	—	22	12	1	13	42	1	43	86	1	87	—	—	—	—	—
12. Stigberget, Olivedal, Slottsskogen	21	—	21	3	1	4	21	1	22	11	2	13	29	2	31	63	2	65	—	—	1	—	—
13. Majorna, Nya Varvet ...	25	1	26	5	—	5	31	—	31	16	—	16	54	—	54	117	1	118	1	—	1	—	—
14. Lundby	12	—	12	—	—	—	16	—	16	8	—	8	33	1	34	61	2	63	10	—	—	—	—
15. Lunden	7	—	7	1	—	1	5	—	5	4	—	4	11	—	11	23	1	24	2	—	—	—	—
16. Gårda, Böö	11	—	11	1	—	1	14	—	14	6	1	7	30	—	30	43	—	43	—	—	—	—	1
17. Krokslätt	1	1	2	—	—	—	1	1	2	1	—	1	12	—	12	14	—	14	2	—	—	—	—
Summa	160	14	174	29	4	33	222	15	237	87	9	96	393	10	403	587	22	609	17	—	6	3	2
Därav i saluhallarna	—	—	—	—	—	—	10	—	10	—	—	—	89	—	89	2	—	2	—	—	—	—	—

¹⁾ Därav 23 kaffebröds- och konfektyrbutiker. ²⁾ Därav 2 hästköttsbutiker. ³⁾ Därav 10 tillverkningslokaler för glass

Tab. 5. Sammandrag av resultaten från under år

Provtagningsställen	Antal butiker under året	Antal undersökta mjölkprov	Mjölakens medelfetthalt	ANTAL PROV OSKUMMAD														
				fetthalt under 3 %										surhets-				
				av 100 undersökta s:a	högst 2 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %	2,4 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8—2,9 %	högst 7,5	minst 7,6		minst 8	
															s:a	på 100		
1. Butiker.																		
A.-B. Lantbruk. Mjölcentral..	287	1,709	3,28	188	11,00	1	—	3	2	3	4	3	6	166	1,700	9	0,53	2
A.-B. Mjölkörsäljn. Direkt ...	69	420	3,28	47	11,19	1	—	1	1	—	—	—	2	39	420	—	—	—
Konsumtionsfören. Göteborg...	64	378	3,29	41	10,85	—	—	—	—	—	—	—	3	38	376	2	0,53	—
Olof Askklunds Ångbag. A.-B...	26	151	3,28	16	10,60	—	—	—	1	—	—	—	1	14	151	—	—	—
A.-B. Majornas Ångbageri.....	5	34	3,28	2	5,88	—	—	—	—	—	—	—	—	2	34	—	—	—
Gerda Svanley	5	29	3,31	2	6,90	—	—	—	—	—	—	—	—	2	29	—	—	—
Karin Lindström.....	4	24	3,33	2	8,33	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	—	—	—
Övriga butiksinnehavare	149	892	3,28	91	10,20	1	—	1	2	—	1	3	5	78	888	4	0,45	1
Summa	609	3,637	3,29	389	10,69	3	—	5	6	3	6	8	17	341	3,622	15	0,41	3
2. Mejerier, produktionsstäl-																		
len o. fordon.																		
<i>Leverantörer till:</i>																		
A.-B. Lantbruk. Mjölcentral..	—	8,856	3,48	716	8,08	7	3	13	11	20	39	75	96	452	8,599	257	2,90	125
A.-B. Mjölkörsäljn. Direkt ...	—	1,245	3,52	12	0,96	1	1	—	1	3	1	2	1	2	1,243	2	0,16	2
Göteborgs Mejeriaktiebolag. . .	—	8	3,15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—
Summa	—	10,109	3,38	728	7,20	8	4	13	12	23	40	77	97	454	9,850	259	2,56	127
3. Sjukhusen.																		
Mjölkleveranser	—	1,278	3,45	46	3,60	—	—	—	—	—	1	—	—	45	1,276	2	0,16	2
Samtliga ovanstående prov	—	15,024	3,37	1,163	7,74	11	4	18	18	26	47	85	114	840	14,748	276	1,84	132
Kontrollmjölk	—	265	3,55	11	4,15	—	—	—	—	—	—	—	1	10	264	1	0,38	1

Tab. 6. Födelse i Göteborg år 1941, med fördelning på månader.

Månader	Levande födda				S:a	Dödfödda				S:a	S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom			inom		utom				
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Januari	126	139	15	13	293	3	3	—	—	6	299	28
Februari	131	111	20	18	280	3	2	—	—	5	285	38
Mars	164	161	25	22	372	4	2	1	1	8	380	49
April	173	172	24	17	386	—	3	1	2	6	392	44
Maj	179	205	23	17	424	3	5	—	—	8	432	40
Juni	170	154	19	11	354	5	2	—	—	7	361	30
Juli	172	172	14	12	370	7	—	—	—	7	377	26
Augusti	163	161	12	15	351	6	3	1	1	11	362	29
September	175	148	16	24	363	2	3	1	1	7	370	42
Oktober	154	141	7	7	309	2	6	—	2	10	319	16
November	154	142	12	19	327	—	3	—	—	3	330	31
December	163	157	26	22	368	8	2	—	1	11	379	49
Summa	1,924	1,863	213	197	4,197	43	34	4	8	89	4,286	422

Tab. 7. Födelse i Göteborg år 1941, med fördelning på församlingar.

Församlingar	Levande födda				S:a	Dödfödda				S:a	S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom			inom		utom				
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Domkyrko	48	42	12	18	120	—	1	—	—	1	121	30
Vasa	64	61	12	10	147	2	1	—	—	3	150	22
Johanneberg	192	184	20	16	412	5	2	—	—	7	419	36
Christine	70	65	11	15	161	—	2	—	1	3	164	27
Haga	40	35	11	13	99	1	—	—	—	1	100	24
Annedal	68	73	11	6	158	2	5	—	—	7	165	17
Masthugget	80	86	15	10	191	1	1	1	1	4	195	27
Oskar Fredrik	146	144	16	14	320	3	3	1	1	8	328	32
Karl Johan	340	342	33	28	743	9	5	1	2	17	760	64
Gamlestaden	294	248	21	27	590	7	6	1	3	17	607	52
Lundby	225	226	20	21	492	8	3	—	—	11	503	41
Örgryte	349	352	31	19	751	5	5	—	—	10	761	50
Tyska	8	5	—	—	13	—	—	—	—	—	13	—
Summa	1,924	1,863	213	197	4,197	43	34	4	8	89	4,286	422

Tab. 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1941.

Församlingar	Folkmängd 31/12 1940	Ingånga äktenskap	Lev. födda		Döda	Överskott av			Folkmängd 31/12 1941
			alla	därav utom äkten- skap		levande födda + döda -	inflyttade + utflyttade -		
Domkyrko	9,618	186	120	30	99	+ 21	+ 136	9,775	
Vasa	15,275	215	147	22	168	- 21	- 88	15,166	
Johanneberg	25,169	315	412	36	253	+ 159	+ 182	25,510	
Christine	9,876	145	161	26	103	+ 58	+ 4	9,938	
Haga	9,088	132	99	24	150	- 51	+ 99	9,136	
Annedal	15,497	218	158	17	199	- 41	- 143	15,313	
Masthugget	11,046	137	191	25	109	+ 82	- 54	11,074	
Oskar Fredrik	23,477	311	320	30	295	+ 25	+ 121	23,623	
Karl Johan	49,492	517	743	61	439	+ 304	- 271	49,525	
Gamlestaden	39,977	380	590	48	347	+ 243	- 234	39,986	
Lundby	28,715	273	492	41	206	+ 286	+ 513	29,514	
Örgryte	43,531	469	751	50	397	+ 354	+ 170	44,055	
Tyska	696	5	13	—	10	+ 3	+ 19	718	
Summa	281,457	3,303	4,197	410	2,775	+ 1,422	+ 454	283,333	

Tab. 9. Dödligheten i Göteborg år 1941 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.

Församlingar m. m.	Antal invånare (vid mtskr. för 1941)	Antal döda	Döda pro mille
Lundby	28,820	183	6,3
Johanneberg	25,155	180	7,2
Gamlestaden	39,369	307	7,8
Örgryte	43,122	342	7,9
Karl Johan	49,451	396	8,0
Masthugget	10,876	98	9,0
Domkyrko	9,642	87	9,0
Vasa	15,172	151	10,0
Christine och Tyska*)	10,475	106	10,1
Annedal	15,292	162	10,6
Oskar Fredrik	23,350	259	11,1
Haga	8,994	128	14,2
Arbets-, försörjningsinrättningar o. d.	860	99	115,1
Summa	280,578	2,498	8,9

*) Invånarna i Tyska församlingen äro fördelade på de församlingar, inom vilka de mantalsskrivits.

Tab. 10. Dödsfall och dödstal i Göteborg månadsvis åren 1937—1941.

	1937	1938	1939	1940	1941			
Dödsfall (här kyrkoskrivna, som dött inom eller, i kronisk sjukdom, utom staden samt främlingar, döda i staden i akut sjukdom)	2,602	2,528	2,590	2,584	2,637	Absoluta o. relativa tal	9,4	8,9
Dödstal (uträknade för inom staden döda pr 1,000 kyrkoskrivna personer)	9,4	8,9	8,9	8,7	8,8		8,9	10,4
Medeldödstal 1937—1941	8,9							
	1937	1938	1939	1940	1941			
Januari	217	250	193	205	246	Februari	250	11,1
Mars	257	258	278	229	235	Mars	257	11,3
April	224	198	242	223	235	April	224	9,9
Maj	216	201	278	263	222	Maj	216	8,9
Juni	224	279	216	190	238	Juni	224	9,4
Juli	180	220	161	207	190	Juli	180	7,2
Augusti	173	208	219	156	190	Augusti	173	7,0
September	210	157	164	174	169	September	210	9,2
Oktober	185	165	187	213	214	Oktober	185	8,1
November	178	218	221	180	171	November	178	7,8
December	288	209	221	222	200	December	288	12,8

Tab. 11. Obligatoriskt anmälda smittsamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1941.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
Skarlakansfeber	39	36	40	37	70	63	52	48	95	166	229	152	1,027
Difteri	—	—	—	—	2	3	—	3	8	4	8	2	30
Tyfoïd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Paratyfoïd	1	1	1	4	—	32	11	4	1	1	—	—	56
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	4	—	8	8	6	26
Akut barnförlämning, med förlämning	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Epidemisk hjärnfeber	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	4
Weils sjukdom	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Infektöös ikterus	2	6	3	—	5	3	3	7	19	12	20	8	88
Summa	43	43	44	42	77	101	66	69	124	191	266	168	1,234

Tab. 12. Vissa smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1932—1941.

(Observera: fall av *mässling*, *kikhosta*, *influenta* och *påssjuka* ha anmälts endast av distriktsläkarna).

	1932		1933		1934		1935		1936		1937		1938		1939		1940		1941	
	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda
Skarlakansfeber	540	2	423	1	201	4	328	—	338	4	1,435	5	3,025	3	975	6	1,027	—	—	—
Difteri	208	5	160	14	114	4	84	3	7	2	7	—	10	1	—	—	30	—	—	—
Tyfoid	14	1	3	1	4	1	5	—	10	—	1	—	2	—	2	—	1	—	—	—
Paratyfoid	5	—	4	—	6	—	6	—	47	1	4	—	74	4	31	2	56	—	—	2
Rödsoth	1	—	59	4	2	—	6	—	9	—	1	—	3	—	3	—	26	—	—	—
Akut barnförslämning	23	6	223	31	1	—	44	6	4	—	3	1	1	—	32	4	1	—	—	—
Epidemisk hjärnfeber	5	—	5	3	4	4	2	—	3	4	5	5	1	1	4	—	4	—	—	—
Sömnsjuka	8	6	2	1	4	3	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Undulantfeber	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malaria	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wells sjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Infektiös ikterus	—	—	94	—	129	—	159	—	122	—	161	2	69	—	62	1	88	—	—	—
Mässling	35	—	4	—	1,327	13	117	1	8	—	3	—	3	—	726	—	440	—	—	5
Kikhosta	444	9	43	—	79	4	455	3	261	1	87	—	178	—	498	—	562	—	—	2
Epidemisk influensa	2,557	21	1,693	20	3,378	36	3,722	59	3,729	73	2,208	12	3,731	38	2,634	27	4,225	—	—	58
Påssjuka	7	—	28	—	550	—	23	—	31	—	8	—	46	—	319	—	45	—	—	—

Tab. 13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1932—1941 i smittsamma sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdomsgrupper.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941
Skarlakansfeber	2	2	1	—	—	4	5	3	—	—
Difteri	5	11	14	4	3	—	—	1	6	—
Tyfoid	1	1	1	1	—	2	—	—	—	—
Paratyfoid	—	—	—	—	—	1	—	4	2	2
Rödsot	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Akut barnförslänning	6	—	31	—	6	—	1	—	4	—
Epidemisk hjärnfeber	—	4	3	4	—	4	5	1	—	—
Sömnsjuka	6	6	1	3	—	—	1	—	1	1
Mässling	—	—	—	13	1	—	—	—	—	5
Kikhosta	9	10	—	4	3	—	—	—	—	2
Epidemisk influensa	21	46	20	36	59	73	12	38	27	58
Vårfeber	39	34	39	20	31	27	36	31	21	20
Barnsängsfeber	6	—	2	4	1	1	3	1	7	2
Lungtuberkulos	232	250	247	231	209	174	200	180	182	192
Annan tuberkulos	43	47	38	24	37	39	40	35	27	39
Cirkulationsorganens sjukdomar	606	599	641	698	659	700	675	697	797	872
Svulster	388	331	358	401	417	408	386	438	418	434
Ålderdomssjukdomar	209	172	165	202	164	175	143	142	151	113
Andningsorganens sjukdomar (utom tuberkulos)	194	182	135	169	172	210	207	184	125	133
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar	196	193	192	227	205	250	229	299	262	271
Matsmältningsorganens sjukdomar	112	115	145	129	123	143	144	116	123	113
Urinorganens sjukdomar	113	107	107	110	108	114	131	104	106	89

Tab. 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. av dem

	Januari	Februari	Mars
Varicellæ	8	13	4
Morbilli	225	117	46
Pertussis	67	45	35
Parotitis epidemica	11	14	4
Influenza epidemica	2,491	457	296
Septichæmia puerperalis	—	—	—
Tuberculosis pulmonum	5	5	6
Tuberculosis aliorum organorum.....	1	3	1
Angina tonsillaris	124	105	95
Tracheo-bronchitis acuta	626	443	394
Pneumonia crouposa	14	4	9
Bronchopneumonia acuta	102	36	40
Pleuritis. Empyema pleuræ	8	3	4
Enterocolitis acuta infectiosa	36	63	36
Polyarthritus rheumatica acuta.....	13	14	9
Erythema nodosum	3	6	4
Erysipelas	8	2	—
Scabies	14	7	5
Delirium tremens	1	—	—
Intoxicatio acuta.....	3	1	—
Alii morbi	501	510	427
Summa	4,261	1,848	1,415

månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1941.

April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
9	3	6	9	3	3	8	12	29	107
28	14	3	4	1	1	1	—	—	440
55	51	35	33	36	60	60	33	52	562
5	—	1	1	3	2	—	2	2	45
272	112	54	34	37	79	96	96	201	4,225
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
5	5	2	6	3	2	3	5	2	49
1	—	—	—	1	—	1	—	1	9
121	85	65	85	77	92	146	120	149	1,264
459	260	179	142	108	211	280	402	555	4,059
13	5	3	5	1	4	5	8	24	95
54	40	11	14	10	13	20	17	60	417
2	3	—	5	1	1	6	—	1	34
57	48	40	94	101	36	39	46	53	649
15	11	11	11	10	6	9	9	6	124
8	5	3	5	2	1	5	6	3	51
3	6	4	2	1	1	3	7	1	38
9	2	2	9	12	12	18	8	16	114
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2	1	1	3	—	—	—	1	2	14
510	337	313	344	348	452	538	472	445	5,197
1,628	988	733	806	755	977	1,238	1,244	1,602	17,495

III. Morbi infectionis.

1010	Pneumoniae paratyphoides
1080	Morbilli
1100	Parotusis
1120	Influenza cum excretionibus pulmonis
1121	Influenza sine excretionibus pulmonis
1150	Gastro-enteritis acuta infectiosa
1210	Rosoliae
1230	Scarlatina
1240	Erysipelatis epidemica
1400	Tuberculosis pulmonis, variis
1410	Meningium, cerebri
1420	Meningium, spinalis
1430	Meningitis
1440	Cerebrum, atrophium
1450	Meningitis
1460	Encephalomyelitis
1500	Lymphomyelomatosis maligna
1520	Syphilis acuta

Tab. 15. Dödsfall i Göteborg år 1941 med fördelning efter döds-

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
A. Nati Vivi.										
I. Vitia primæ conformationis. Morbi neonatorum.										
0001. Vitia primæ conformationis	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—
0100. Debilitas congenita	27	15	—	—	—	—	—	—	—	—
0300. Aliæ causæ mortis neonatorum	13	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	48	28	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Morbi senectutis.										
0500. Marasmus senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
0600. Gangræna senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Morbi infectionis.										
1010. Febris paratyphoidea	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1080. Morbilli	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—
1100. Pertussis	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
1120. Influenza cum ægrotatione pulmonis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
1121. Influenza sine ægrotatione pulmonis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
1150. Gastro-enteritis acuta infectiosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1210. Erysipelas	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
1220. Septichæmia, Pyoseptichæmia	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—
1240. Encephalitis epidemica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1400. Tuberculosis pulmonis, laryngis	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—
1410. > meningum, cerebri	—	—	—	1	1	—	—	1	1	1
1420. > intestini, peritonei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1430. > urogenitalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1440. > ossium, articularum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1450. > miliaris	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1470. > aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1500. Lymphogranulomatosis maligna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1521. Syphilis acquisita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	4	—	2	6	6	1	1	1	1

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
IV. Morbi systematis hæmopoëtici et sanguinis et diatheses hæmorrhagicæ.										
2000. Anæmia perniciosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2010. Leuchæmia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2020. Pseudoleuchæmia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2050. Alii morbi sanguinis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Morbi nutritionis et secretionis internæ.										
2320. Morbus Barlowii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2360. Diabetes mellitus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2370. Morbi glandulæ pituitariæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2390. Morbus Basedowii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2410. Morbus Addisonii	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
VI. Morbi systematis nervosi. Morbi mentis. Morbi organorum sensoriorum.										
2600. Hæmorrhagia cerebri. Hæmorrhagia meningum	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2610. Abscessus cerebri. Meningitis purulenta.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
2630. Epilepsia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2660. Alii morbi systematis nervosi.....	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—
2700. Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2750. Alii morbi mentis	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
2800. Otitis	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	2	3	1	—	—	—	—	1	2	—
VII. Morbi organorum circulationis.										
3000. Pericarditis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3010. Thrombo-endocarditis acuta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3020. Endocarditis chronica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
3030. Myocarditis chronica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
3040. Arteriosclerosis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3041. Aneurysma aortæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3042. Alia aneurysmata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3050. Thrombosis. Embolia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3070. Alii morbi organorum circulationis.....	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2

Levnadsålder														Summa				
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år		Man- kön	Kvinn- kön	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	1	3	3	5	7	12
1	—	1	1	—	1	1	2	—	—	1	—	—	2	1	—	5	6	11
—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	9
1	1	3	1	—	1	2	3	1	—	2	2	1	5	5	5	15	18	33
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	2	4	6	1	1	6	12	18
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	3	1	—	1	2	—	2	4	6	1	1	8	14	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	2	6	4	12	12	21	18	19	28	6	12	66	76	142
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	3	4	4
—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2
—	—	2	—	1	2	2	3	8	5	16	13	19	21	4	15	53	61	114
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	1	1
—	—	3	1	1	6	8	7	21	18	40	32	39	49	10	27	126	145	271
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	2
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
—	2	1	3	4	3	6	9	9	15	7	18	6	12	—	5	34	67	101
—	—	—	1	1	1	8	2	21	16	32	34	33	35	17	18	112	107	219
—	—	—	—	1	—	4	1	17	5	18	28	76	100	66	126	182	260	442
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	2	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	2	4	2	8	8	13	10	9	14	—	5	36	41	77
—	—	—	—	—	2	2	—	3	—	5	—	1	3	—	2	12	7	19
—	2	1	4	8	9	25	15	60	44	79	91	125	166	83	157	384	488	872

levnadsålder													Summa					
15-20 år		20-30 år		30-40 år		40-50 år		50-60 år		60-70 år		70-80 år		över 80 år		Man- køn	Kvinn- køn	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	2	8	6	4	10	20	26	46
1	—	—	—	1	1	—	1	2	1	8	9	6	5	—	6	20	25	45
—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4
—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	1	3	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2
—	—	—	1	1	—	1	2	—	—	3	4	6	1	2	—	8	14	22
1	—	—	1	2	3	1	2	13	2	10	17	19	19	7	18	60	73	133
—	—	—	—	2	—	1	—	5	—	—	2	1	5	—	—	9	7	16
—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	1	—	—	—	—	5	1	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	2
—	1	—	1	1	—	1	4	2	—	1	—	—	—	—	1	8	8	16
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2	2	3	—	1	4	6	10
—	—	—	—	—	1	—	1	—	4	1	—	2	1	2	—	6	7	13
—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	5	1	2	2	—	—	11	4	15
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	1	2	1	—	2	5	7
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	3	2	4	3	—	7	9	16
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	4
—	1	—	1	3	3	5	6	16	1	16	12	10	16	7	10	62	51	113
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	2	3	—	2	4	9	8	11	7	6	4	2	1	1	1	2
—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	3	2	60
—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	2	2	3	—	2	2	11	5
—	—	—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	5	11	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	9
—	1	—	6	5	1	4	5	10	10	12	10	9	9	3	3	44	45	89
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	15	—	8	—	26	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	15	—	8	—	28	1	29

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XII. Morbi gravidarum et puerperarum.										
5600. Eclampsia gravidarum et parturientium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5610. Septichæmia puerperalis post partum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5620. Septichæmia puerperalis post abortum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5700. Alii morbi e graviditate et partu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII. Morbi ossium et articularum.										
6020. Alii morbi ossium et articularum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIV. Morbi systematis cutanei et subcutanei.										
6520. Alii morbi systematis cutanei et subcutanei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XV. Tumores.										
7000. Carcinoma oris et linguae	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7010. » ventriculi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7020. » intestini	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7030. » uteri et ovariorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7040. » mammae	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7050. » cutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7090. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7500. Sarcoma cutis et subcutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7510. » ossium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7520. » viscerum	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
7550. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
7600. Melanosarcoma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7700. Alii tumores	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
XVII. Mors violenta, non naturalis.										
<i>Casus mortiferi.</i>										
8500. Submersio	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8510. Suffocatio	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8520. Combustio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8550. Ictus electricus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8570. Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	—	1	3	2	1	—
8580. Vulnus punctum, incisum, scissum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8600. Intoxicatio acuta:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A. Kolos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Lysgas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
E. Frätande ämnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	—	—	—	1	3	3	1	2

Tab. 15. Fortsättning

Levnadsålder													Summa					
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år		Man- køn	Kvinn- køn	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.					
				3												3	3	
		1														1	1	
		1														1	1	
			2													2	2	
			2		5											7	7	
		1				2	1	1		2		2		1	2	8	10	
		1				2	1	1		2		2		1	2	8	10	
							1	1	1						2	1	3	
							1	1	1						2	1	3	
										1			1		1	1	2	
				1		5	5	15	3	19	13	25	10		1	65	41	106
			1	1		1	7	6	7	7	9	10	2	3	26	28	54	
						10		15		16		4		1		46	46	
				4		6		7		9		5		2		33	33	
									1					1		1	1	2
				3	1	1	2	12	9	27	16	18	11	3	4	64	43	107
			2								1						1	1
			1							1		1				1	2	3
			1	1	1		1	1	2	1	1		1	1	1	2	3	5
						1	1	2	1	2	1		1	1	1	8	7	15
						1	1				1				2			2
1			4	4	1	4	3	6	3	5	8	8	5	3	2	31	27	58
1		1	8	10	7	13	28	42	44	62	73	62	46	10	24	201	233	434
1						1		1								4		4
																1		1
				1		1										2		2
						1										1		1
			3	1	2	1	3	2	4		1	3		7	1	17	29	46
										1						1		1
											1						1	1
										1	1					3	1	4
			1		1											2		2
1		4	1	4	1	6	2	5	1	3	4		7	1	11	31	31	62

Tab. 15. Fortsättning.

Summa	Dödsorsaker	De avlidnas									
		0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
<i>Suicidium.</i>											
8700.	Submersio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8710.	Strangulatio.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8720.	Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8740.	Vulnus sclopetarium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8750.	Veneficium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Homicidium.</i>											
8800.	Homicidium neonati.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
8810.	„ alii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Summa	53	40	5	6	13	16	5	4	9	1
		93		11		29		9		10	

levnadsålder														Summa				
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år	Man- kön	Kvinn- kön	Båda	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.				kv.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	2	—	1	—	6	—	1	1	4	1	2	—	—	16	2	18	
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
—	—	—	—	4	2	—	—	1	—	—	1	2	—	—	7	3	10	
—	—	2	1	7	2	6	—	3	1	5	2	4	—	—	27	6	33	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
11	14	54	61	63	65	94	83	200	138	251	270	311	363	173	334	1,242	1,395	2,637
25		115		128		177		338		521		674		507				

Tab. 16. Dödsfall i Göteborg år 1941 med fördelning efter sjukdoms

Dödsorsaker	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli		
	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a
Vitia primæ conformationis. Morbi neonatorum	3	2	5	5	1	6	8	1	9	3	2	5	3	4	7	6	1	7	6	7	1
Morbi senectutis	6	21	27	3	9	12	3	4	7	4	7	11	2	6	8	1	4	5	6	7	1
» infectionis	23	44	67	17	16	33	16	11	27	10	11	21	19	10	29	17	9	26	14	6	2
» systematis hæmopoëtici et sanguinis et diatheses hæmorrhagicæ	—	—	—	1	2	3	1	—	1	2	1	3	2	3	5	3	2	5	1	2	—
» nutritionis et secretionis internæ	2	3	5	1	2	3	1	—	1	1	1	2	—	2	2	1	—	1	—	—	—
» systematis nervosi. Morbi mentis. Morbi organorum sensoriorum	13	16	29	16	10	26	8	15	23	13	14	27	10	9	19	18	8	26	9	18	2
» organorum circulationis	38	61	99	33	41	74	39	45	84	34	43	77	31	34	65	19	44	63	48	49	9
» » respirationis	4	19	23	10	10	20	9	3	12	7	7	14	7	9	16	2	—	2	2	4	—
» » digestionis	5	3	8	5	1	6	11	6	17	4	8	12	5	6	11	4	6	10	5	2	—
» » uropoëticorum	3	5	8	4	6	10	1	3	4	5	3	8	3	3	6	4	5	9	6	3	—
» » genitalium	—	—	—	2	—	2	6	1	7	1	—	1	8	—	8	1	—	1	2	—	—
» gravidarum et puerperarum	—	2	2	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
» ossium et articularum	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—
» systematis cutanei et subcutanei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Tumores	22	19	41	19	17	36	15	18	33	13	29	42	13	18	31	21	15	36	17	18	8
Mors violenta, non naturalis:																					
Casus mortiferi	5	2	7	4	3	7	4	1	5	3	3	6	5	6	11	—	1	1	2	2	—
Suicidium	1	—	1	2	1	3	3	—	3	5	—	5	1	1	2	3	—	3	1	—	—
Homicidium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	125	198	323	122	121	243	125	110	235	106	129	235	110	112	222	100	97	197	120	118	2

grupper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).

S:a	Augusti			September			Oktober			November			December			Kvartal												Summa		
																1:sta			2:dra			3:dje			4:de					
	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a
4	3	7	3	1	4	4	1	5	2	3	5	1	2	3	16	4	20	12	7	19	13	11	24	7	6	13	48	28	76	
5	8	13	4	3	7	1	1	2	—	4	4	1	3	4	12	34	46	7	17	24	15	18	33	2	8	10	36	77	113	
15	7	22	5	19	24	13	12	25	9	13	22	9	10	19	56	71	127	46	30	76	34	32	66	31	35	66	167	168	335	
2	2	4	1	1	2	1	2	3	1	1	2	—	2	2	2	2	4	7	6	13	4	5	9	2	5	7	15	18	33	
—	—	—	1	—	1	—	2	2	—	1	1	1	3	4	4	5	9	2	3	5	1	—	1	1	6	7	8	14	22	
10	12	22	5	7	12	7	8	15	11	11	22	6	17	23	37	41	78	41	31	72	24	37	61	24	36	60	126	145	271	
26	35	61	29	32	61	34	42	76	24	27	51	29	35	64	110	147	257	84	121	205	103	116	219	87	104	191	384	488	872	
—	1	1	2	6	8	7	7	14	2	5	7	8	2	10	23	32	55	16	16	32	4	11	15	17	14	31	60	73	133	
5	3	8	3	4	7	5	1	6	5	4	9	5	7	12	21	10	31	13	20	33	13	9	22	15	12	27	62	51	113	
3	4	7	1	3	4	5	3	8	4	3	7	5	4	9	8	14	22	12	11	23	10	10	20	14	10	24	44	45	89	
1	—	1	3	—	3	1	—	1	—	—	—	—	3	—	3	8	1	9	10	—	10	6	—	6	4	—	4	28	1	29
—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	7	7	
—	—	—	—	1	1	1	1	2	—	1	1	—	1	1	—	3	3	1	1	2	—	1	1	1	3	4	2	8	10	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—	1	2	1	3	
20	16	36	9	20	29	18	24	42	16	18	34	18	21	39	56	54	110	47	62	109	46	54	100	52	63	115	201	233	434	
2	1	3	1	4	5	3	3	6	—	1	1	2	4	6	13	6	19	8	10	18	5	7	12	5	8	13	31	31	62	
3	—	3	1	—	1	4	2	6	2	2	4	1	—	1	6	1	7	9	1	10	5	—	5	7	4	11	27	6	33	
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	1	2	
96	94	190	63	101	169	104	110	214	77	94	171	89	111	200	372	429	801	316	338	654	284	313	597	270	315	585	1,242	1,395	2,637	

Tab. 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1937—1941.

Olägenhetens natur	Antal behandlade lägenheter					Resultatet av bostadsinspektionens verksamhet 1941							
	Nyttillkomna					Missförhållandena			Ärgärder		Ärendet		
	Kvar från 1940					Summa behandl. lägenheter			vidtagna företrädesvis av		kvar till följande år		
	1937	1938	1939	1940	1941	avhjälpta	delvis avhjälpta	ej avhjälpta	husägare	hyresgäst	definitivt	tillsvidare	överlämnat till annan myndigh.
Fukt, alla slag	97	138	112	154	173	186	182	13	3	162	21	3	183
Otillr. isolering eller bristfällig bostadsbeskaffenhet	73	92	75	80	134	146	144	12	2	144	—	2	144
Bristande skötsel	6	21	16	21	21	22	20	1	1	—	21	1	21
Nybyggnadsfukt	9	21	12	44	6	6	6	—	—	6	—	—	6
Hussvamp	87	113	128	94	59	12	12	—	—	—	—	—	12
Bristande dager	62	62	51	55	79	81	34	1	26	34	—	24	81
Bristfälliga eldstäder och röckanaler	8	5	4	43	68	68	81	2	—	—	—	—	68
Otillräcklig leverans av centralvärme	656	1187	1375	1235	1432	1584	1336	152	248	1336	—	—	248
Bristfälliga ventilationsanordningar	103	28	33	35	20	21	21	1	—	21	—	—	21
Bristfälliga avloppsledningar	17	—	6	29	7	7	7	—	—	—	—	—	7
Bristfälliga gas- och vattenledningar	297	192	171	237	185	222	171	37	51	171	—	—	51
Bristfälliga eller otillräckliga avträden	117	107	118	82	86	101	77	15	24	77	—	—	24
Bofällighet	466	390	504	693	820	865	816	45	49	816	—	—	49
Bristande underhåll	153	136	91	47	66	66	66	—	—	66	—	—	66
Ohyra och rättor	47	71	64	60	58	59	55	1	—	34	25	—	59
Osnysghet	2	—	8	—	1	1	1	—	—	—	1	—	1
Stank eller osund luft inom lägenheten	19	25	19	21	17	18	17	1	1	—	17	—	17
Överbefolkning	122	119	101	90	137	139	106	2	33	106	—	—	33
Bostadsutrymmen olämpliga för familjer	147	160	114	130	129	136	131	7	4	101	34	—	135
Olägenheter från omgivningen	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kyla	1	4	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hetta	39	55	45	51	53	54	50	4	—	31	23	—	54
Buller	28	20	18	8	33	33	33	—	—	33	—	—	33
Os och inrykning	68	80	44	69	48	48	48	6	1	37	11	—	48
Stank och osund luft	162	144	248	102	143	145	112	2	33	112	—	—	33
Olagligt använda utrymmen	36	50	33	13	27	27	25	—	—	25	—	—	25
Bostad i källare och & vind	21	24	82	16	28	29	28	1	1	28	—	—	28
Mörka utrymmen	105	70	133	73	88	89	59	1	80	59	—	—	59
Andra olagliga utrymmen	141	150	119	64	110	122	114	12	8	112	2	—	114
Andra slag av missförhållanden	197	118	110	119	178	178	—	—	—	—	—	—	—
Förfrågningar	107	63	113	75	143	143	—	—	—	—	—	—	—
Klagomålet obefogat	3007	3208	3489	3365	3911	4202	3395	9	477	3304	100	477	3725
Summa	97	138	112	154	173	186	182	13	3	162	21	3	183

EPIDEMISJUKHUSET.

Å sjukhuset ha under år 1941 vårdats 2,063 patienter, av vilka 2,002 intagits under året.

De vårdade sjukdomarna framgå av följande tabell:

	Kvarliggande från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1941				Kvarliggande till	
	1940		1941		1941		friska		döda		1942	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Typhus	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1
Paratyphus	2	1	24	34	26	35	26	35	—	—	—	—
Scarlatina	16	16	492	543	508	559	435	452	—	—	73	107
Diphtheria.....	—	—	20	20	20	20	19	18	—	—	1	2
Meningitis cer. epid.	—	—	3	2	3	2	3	2	—	—	—	—
Poliomyelitis anter. ac. ...	—	—	1	2	1	2	1	2	—	—	—	—
Dysenteria	—	—	12	15	12	15	10	11	—	—	2	4
Alii morbi	13	12	356	477	369	489	359	467	8	18	2	4
Summa	31	30	909	1,093	940	1,123	854	987	8	18	78	118

Frånräknas till 1942 kvarliggande patienter erhållas följande mortalitetssiffror:

för samtliga sjukdomar	1,867	vårdade,	26	döda
» typhus	1	»	—	»
» paratyphus	61	»	—	»
» scarlatina.....	887	»	—	»
» diphtheria	37	»	—	»
» meningitis cerebr. epid.	5	»	—	»
» poliomyelitis anter. ac.	3	»	—	»
» dysenteria	21	»	—	»
» alii morbi	852	»	26	»

Å sjukhuset ha följande viktigare operationer utförts:

Sjukdom	Antal patienter	Operation	Utgång	
			God	Dålig
Lymphadenit. supp.	2	Incision	1	—
Peritonsillit.	9	»	9	—
Mastoidit. op.	8	Sekundärsutur	8	—
Mastoidit.	22	Uppmejsling	22	—
Pseudocroup	1	Tracheotomia inf.	1	—
Diphtheria laryng.	1	»	1	—
Appendicit. ac.	2	Appendectomia	2	—
Anæmia sec.	1	Blodtransfusion	1	—

Uppgifter rörande å sjukhuset intagna sjukdomsfall jämte inträffade dödsfall.

Sjukdom	Intagna		Döda		Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.
Infektionssjukdomar:					<i>Intagna under nedanstående diagnoser, vårdade under andra:</i>				
Scarlatina	492	543	—	—	Scarlatina	60	65	—	—
komplik. vid scarlatina:					Diphtheria	20	34	—	—
Lymphadenitis.....	100	68	—	—	Influenza epidemica	19	21	—	—
Angina, peritonsillitis, pharyngitis	11	16	—	—	Typhus	1	1	—	—
Sinusitis	5	3	—	—	Paratyphus	14	7	—	—
Otitis.....	68	46	—	—	Paradysenteria.....	1	6	—	—
Abscess. pyodermi. paronychi	18	12	—	—	Poliomyelitis	4	1	—	—
Erythema nodos., multiform.	2	7	—	—	Angina tonsillitis	35	70	—	—
Urticaria	1	—	—	—	Peritonsillitis ac.....	11	6	—	—
Bronchit., bronchopneumonia	7	9	—	—	Stomatitis	2	1	—	—
Abscess. pulm.....	1	—	—	—	Pharyngitis ac.....	27	34	—	—
Nephritis	59	38	—	—	Otitis med.	9	5	—	—
Carditis	5	3	—	—	Sinusitis	—	1	—	—
Synovitis	17	32	—	—	Laryngitis ac.	—	1	—	—
Appendicitis	1	1	—	—	Pseudocroup.....	5	4	—	—
Recidiv	4	6	—	—	Bronchitis ac.	9	10	—	—
Diphtheria.....	20	25	—	—	» capillaris	—	2	—	1
komplikationer:					Pneumonia ac.....	7	8	—	2
Svalgpares	—	3	—	—	Bronchopneumonia	10	12	2	—
Ackomod. pares	2	2	—	—	Abscess. pulm.	1	—	—	—
Nephritis	1	—	—	—	Synovitis arthritidis	—	2	—	—
Morbilli	46	36	1	2	Febris	6	3	—	—
däruv komplicerade	11	11	1	2	Övriga:				
Pertussis	7	14	1	1	Agranulocytosis	—	1	—	1
däruv komplicerade	4	7	1	1	Hæmorrhagia cerebri.....	—	1	—	—
Rubeola	36	44	—	—	Subarachnoidalblödning.....	1	—	—	—
Parotitis epidemica	4	—	—	—	Sclerosis multiplex.....	1	—	—	—
däruv komplicerade	1	—	—	—	Polyneuritis	1	—	—	—
Influenza epidemica.....	50	114	2	—	Thrombosis, embolia	1	4	1	1
däruv komplicerade	28	37	2	—	V. O. C.	1	4	—	—
Varicellæ	21	31	—	—	Myocarditis chron.....	3	2	—	—
Typhus abdominalis.....	2	—	—	—	Appendicitis.....	2	1	—	—
Paratyphus	24	37	—	—	Peritonitis.....	—	1	—	—
Paradysenteria	12	15	—	—	Enteritis ac.....	14	10	—	—
Poliomyelitis ant. ac.	1	3	—	—	Cystitis, cystopyelitis.....	2	4	—	—
Encephalitis letharg.	5	2	—	—	Nephrolithiasis.....	—	1	—	—
Meningitis serosa	2	1	—	—	Nephritis chron.	1	2	1	2
Meningitis epidemica	3	1	—	—	Mastitis.....	—	1	—	—
Meningitis purulenta	1	1	—	1	Salpingitis ac.	—	1	—	—
Tuberculosis	6	4	—	—	Ospecifikt exanthem	11	13	—	—
Hepatitis ac.	7	7	—	—	Läkemedelsexanthem.....	2	2	—	—
Erysipelas	2	1	—	—	Dermatitis exzem	2	2	—	—
Abscess. phlegmone	—	2	—	—	Insolatic	—	1	—	—
Mononucleosis infectiosa ...	2	6	—	—	Carcinosis universalis	—	1	—	—
Lues (angina luetica)	—	1	—	—	Diabetes mellitus	5	1	—	—

DISPENSÄRCENTRALENS SJUKHUS,

nedlagt 30 april.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter												Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta	Lägsta				
samtliga under året intagna				härav för första gången vårdade				utskrivna (frånsett avl.)								avlidna			
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år						vuxna		barn under 15 år	
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
14	9	—	—	5	2	—	—	27	14	—	—	1	2	—	—	2,455	20,4	26	6

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)												avlidna											
längsta				kortaste				medel-				längsta				kortaste				medel-			
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år	
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.
344	189	—	—	3	23	—	—	114	85	—	—	38	21	—	—	38	12	—	—	38	17	—	—

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	m.	kv.	s:a		m.	kv.	s:a
15—20 år.....	1	—	1	40—45 år.....	2	1	3
20—25 ».....	4	5	9	45—50 ».....	1	—	1
25—30 ».....	4	—	4	50—60 ».....	9	3	12
30—35 ».....	1	6	7	60—70 ».....	1	—	1
35—40 ».....	5	1	6				
				Summa	28	16	44

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

Sjukdom	I. Lungtuberkulos med eller utan komplikation				II. Tuberkulos med annan lokalisation				III. Utan tydliga symtom av tuberkulos			
	vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år	
	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.
a) Antal patienter.....	27	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Sjukdomsfall:												
Tbc. pulmonum	27	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» laryngis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ossium et articularum ...	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» lymphoglandularum	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» urogenitalis.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» intestini	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» organ. aliorum	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav: Pleuritis exsudativa ...	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tbc. suspecta (befanns vara frisk)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Anæmia secund.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Asthma bronchiale	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bronchitis chron.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diabetes mellitus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Emphyema pulm.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enterocolit. chron.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis subacuta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nephrosis	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neurosis	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitium org. cordis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Dödsorsaker hos under året avlidna.

Sjukdom	Vuxna		Barn under 15 år	
	m.	kv.	g.	fl.
Tuberculosis pulmonum.....	1	2	—	—

Summa 28 10 44

Behandlingens resultat för under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	Antal utskrivna (inkl. avlidna)		Behandlingsresultat																	
			förbättrade				oförändrade				försämrade				avlidna					
	vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år					
	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
a) Lungtuberkulos (med eller utan komplikationer) ...	27	16	—	—	18	11	—	—	7	2	—	—	1	1	—	—	1	2	—	—
b) Tuberkulos med annan lokalisation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Utförda operationer.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Antal	Anmärkning
Tbc. pulm.	1	Nyanläggning av pneumothorax artif.	1	
» »	15	Insuffl. in pn.-th. artif. ...	68	
» »	4	Försök till anläggning av pn.-th. artif.	4	

Ålder vid intagnad för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

Ålder	m.	kv.	g.	fl.	Summa
12-20 år	1	2	3	4	10
20-30 år	9	10	12	13	44
30-40 år	4	12	16	18	50
40-50 år	7	17	17	17	61
50-60 år	1	2	4	4	11
60-70 år	—	—	—	—	—
70-80 år	—	—	—	—	—
80-90 år	—	—	—	—	—
90-100 år	—	—	—	—	—
Summa	23	43	53	53	119

SOMMARSANATORIET Å SANDARNE,

öppet 12 juni—29 augusti.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter												Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta				
samtliga under året intagna				härav för första gången vårdade				utskrivna (frånsett avl.)						avlidna				antalet någon dag under året vårdade	
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år				vuxna		barn under 15 år			
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
63	53	—	—	—	—	—	—	63	53	—	—	—	—	—	—	6,582	83,3	97	20

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)						avlidna					
längsta		kortaste		medel-		längsta		kortaste		medel-	
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år	
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.
79	79	—	—	5	2	—	—	57	56	—	—

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	m.	kv.	s:a		m.	kv.	s:a
15—20 år	1	2	3	40—45 år	6	2	8
20—25 »	10	9	19	45—50 »	1	4	5
25—30 »	12	4	16	50—60 »	3	7	10
30—35 »	10	7	17	60—70 »	7	6	13
35—40 »	9	11	20	över 70 »	4	1	5
				Summa	63	53	116

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

Sjukdom	I. Lungtuberkulos med eller utan komplikation			
	vuxna		barn under 15 år	
	m.	kv.	g.	fl.
a) <i>Antal patienter</i>	63	53	—	—
b) <i>Sjukdomsfall:</i>				
Tbc. pulmonum.....	63	53	—	—

Uppgifter angående inkomster och utgifter under år 1941.

	Göteborgs epidemiskukhus		Dispensärcentralens sjukhus		Sommarsanatoriet å Sandarne	
	Netto- inkomst	Nettoutgift		Netto- inkomst	Nettoutgift	
		för år	för under- hålls- dag		för år	för under- hålls- dag
1. Driften:						
Avlöningar		242,417: 08	5,43			
Expeditionskostnader.....		6,166: 87	0,14			
Diverse		3,589: 35	0,08			
Läkemedel		3,850: 99	0,09			
Förbrukningsartiklar m. m. för sjuk- vården		7,147: 80	0,16			
Kosthåll		76,356: 69	1,70			
Värme, lyse och vatten		76,757: 33	1,72			
Tvätt och renhållning		22,232: 81	0,50			
Inventariers underhåll och komplet- tering.....		2,496: 57	0,06			
Fastigheters underhåll		19,413: 01	0,43			
Såger för samtl. ovanstående konton		460,428: 50	10,31			
Hyror	2,189: —					
Värdavgifter: för intagna	37,291: 57			3,834: 19		
Totalsumma för driften		420,947: 93	9,43		19,834: 78	8,08
Bidrag till driften:						
Staten	40,980: —			9,250: 50		
Göteborgs stad	379,967: 93			10,584: 28		
Summa	420,947: 93			19,834: 78		
2. Nyanläggning o. nyanskaffning:						
Fastigheter						
Summa						
					16,746: 88	2,54
					16,746: 88	2,54
Summa						
					1,000: —	
Summa						
					1,000: —	
Summa underhållsdagar 53,693.						

BARNSANATORIET RÄVLANDA.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter												Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta				
samtliga under året intagna				härav för första gången vårdade				utskrivna (frånsett avl.)						avlidna		antalet någon dag under året vårdade			
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år				vuxna			barn under 15 år		
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
9	10	62	79	6	10	51	61	6	11	63	71	—	—	—	1	39,569	108	136	81

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)										avlidna																	
längsta				kortaste				medel-				längsta				kortaste				medel-							
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år					
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
445	394	1573	875	105	86	49	25	226	216	310	224	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	224

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	M.	Kv.	S:a
1— 5 år	15	14	29
5—10 »	16	22	38
10—15 »	24	25	49
15—20 »	5	9	14
20—25 »	—	2	2
Summa	60	72	132

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

Sjukdom	I. Lungtuberkulos med eller utan komplikation				II. Tuberkulos med annan lokalisation				III. Utan tydliga symtom av tuberkulos			
	vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år	
	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.
a) <i>Antal patienter</i>	6	10	24	32	—	1	30	29	—	—	9	11
b) <i>Sjukdomsfall:</i>												
Tbc. pulmonum	6	10	24	32	—	—	—	—	—	—	—	—
» lymphoglandularum	—	3	4	21	—	1	30	29	—	—	—	—
» pericardii	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» ossium et articularum ...	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav: Pleurit. exsudativa...	1	3	5	7	—	—	3	2	—	—	—	—
Erythema nodosum	—	2	1	1	—	—	3	2	—	—	—	—
Conj. phlyctænulosa	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Pneumothorax artific.	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	9	11
Tuberculosis invet. s. sanat...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pneumonia ac.	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Bronchitis acuta	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—
Empyema pleuræ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Asthma bronchiale	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis ac.	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Otitis med. ac.	—	1	2	3	—	—	1	2	—	—	—	—
Otitis med. chron.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Angina tonsillaris	1	2	9	8	—	—	12	8	—	—	1	—
Lymphadenitis colli	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Gastroenteritis ac.	1	—	1	4	—	—	2	4	—	—	—	—
Parotitis epid.	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—
Pertussis	—	—	2	3	—	—	1	3	—	—	—	—
Varicellæ	—	—	2	5	—	—	6	3	—	—	—	—
Morbilli	—	—	2	1	—	—	5	2	—	—	—	—
Scarlatina	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Influenza	—	—	6	8	—	—	9	6	—	—	1	1
Hypertrophia tonsillaris...	—	—	1	1	—	—	5	—	—	—	—	1
Vegetat. adenoid.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Christa septi nasi	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Excema chron.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Psoriasis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Urticaria	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Debilitas	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Commotio cerebri	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Fractura anticur.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fractura oss. metacarp.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—

**Uppgifter från Barnsanatoriet Rävlanda angående
inkomster och utgifter under år 1941.**

	Netto- inkomst	Nettoutgift	
		för år	för under- hållsdag öre
Driften:			
Avlöningar		76.629: 66	193,67
Expeditionskostnader		2.229: 57	5,63
Diverse		5 178: 98	13,09
Läkemedel		1.326: 69	3,35
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården		1.522: 95	3,85
Kosthåll		59.883: 07	151,34
Värme, lyse och vatten		34.126: 24	86,27
Tvätt och renhållning		4.426: 75	11,19
Inventariers underhåll och komplettering		4.796: 74	12,09
Fastigheters underhåll		2.429: 96	6,14
Särskild verksamhet	3.679: 98		
Säger för samtliga ovanstående konton		192.550: 61	486,62
Hyror	450: —		
Vårdavgifter för intagna	87.436: 04		
Totalsumma för driften		100.984: 59	255,21
Bidrag till driften:			
Staten	37.026: 50		
Göteborgs stad	111.500: —		
Övriga (årsavgifter m. m.)	2 024: 97		
Summa	150.551: 47		

Summa underhållsdagar 39.569

Operation	Antal	Summa
1 Anl. av pneumothorax	5	
1 Försök till antägning av pneumothorax	1	
5 Pneumothoraxbehandling	28	
3 Thoracocentesis	3	
1 Fasciitis	1	
1 Öppning	1	

Utdrag

ur hälsovårdsnämndens räkenskaper för år 1941.

Ingående balans.

An <i>Skattestatens avräkning:</i>		
reservation från föregående år	4,300: —	
<i>Låne- och fondstatens avräkning:</i>		
reservation från föregående år	153,000: —	
<i>Göteborgs stad</i>	26,194: 43	
<i>Fondmedel</i>	11,133: 84	
<i>Importkontrollen</i>	6,582: —	
<i>Diverse skulder</i>	9,001: 62	26,717: 46
<i>Kapitalbehållning</i>	2,266,710: —	
	<u>Kronor 2,476,921: 89</u>	
Per <i>Kassa</i>	233: 42	
<i>Bank</i>	6,394: 35	
<i>Göteborgs stad</i>	153,000: —	
<i>Diverse fordringar</i>	42,084: 12	
<i>Förskottrade medel</i>	8,500: —	
<i>Fastigheter</i>	2,088,900: —	
<i>Inventarier</i>	24,810: —	
<i>Fondkapital</i>	153,000: —	2,266,710: —
	<u>Kronor 2,476,921: 89</u>	

Göteborgs stad.

An <i>Ingående Balans:</i>		
redovisningsfordran	153,000: —	
<i>Kassa:</i>		
insättningar i stads-kassan	41,133: 23	
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
verkliga utgifter enligt stat	1,673,274: 89	
<i>Utgående Balans:</i>		
uppburet förskott å 1942 års anslag	25,000: —	
1941 års överskott	14,414: 82	39,414: 82
	<u>Kronor 1,906,822: 94</u>	

Per <i>Ingående Balans:</i>		
redovisningsskuld		26,194: 43
<i>Kassa:</i>		
uttagningar ur stads-kassan		1,500,267: 69
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
verkliga inkomster enligt stat	208,846: —	
kapitalinkomster enligt stat	4,100: —	212,946: —
<i>Överskott och underskott:</i>		
överskott för år 1941.....		14,414: 82
<i>Utgående Balans:</i>		
fordran å lånemedel		153,000: —
		<u>Kronor 1,906,822: 94</u>

Skattestatens avräkning.

An <i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
nettoutgifter		1,448,282: 11
<i>Göteborgs stad:</i>		
verkliga inkomster enligt stat	208,846: —	
kapitalinkomster enligt stat	4,100: —	212,946: —
<i>Utgående Balans:</i>		
reservationer till följande år.....		6,031: 96
<i>Överskott och underskott</i>		14,414: 82
		<u>Kronor 1,681,674: 89</u>

Per <i>Ingående Balans:</i>		
reservationer från föregående år		4,300: —
<i>Kapitalbehållning:</i>		
kapitalinkomster enligt bok		4,100: —
<i>Göteborgs stad:</i>		
verkliga utgifter enligt stat		1,673,274: 89
		<u>Kronor 1,681,674: 89</u>

Kapitalbehållning.

An <i>Skattestatens avräkning:</i>		
kapitalinkomster enligt bok		4,100: —
<i>Utgående Balans</i>		2,262,610: —
		<u>Kronor 2,266,710: —</u>

Per <i>Ingående Balans</i>		2,266,710: —
		<u>Kronor 2,266,710: —</u>

Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster.

An <i>Inventarier:</i>		
minskade värden	Kronor	4,100: —
Per <i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
årets inkomster	Kronor	4,100: —

Låne- och fondstatens avräkning.

An <i>Utgående Balans:</i>		
reservation till följande år	Kronor	153,000: —
Per <i>Ingående Balans:</i>		
reservation från föregående år	Kronor	153,000: —

Fondkapital.

An <i>Ingående Balans</i>	Kronor	153,000: —
Per <i>Utgående Balans</i>	Kronor	153,000: —

Verkliga utgifter och inkomster.

An <i>Diverse kreditorer:</i>		
årets utgifter	1,693,894:	26
<i>Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster:</i>		
årets inkomster	4,100:	—
	Kronor	1,697,994: 26
Per <i>Diverse debitorer:</i>		
årets inkomster	249,712:	15
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
nettoutgifter	1,448,282:	11
	Kronor	1,697,994: 26

Överskott och underskott.

An <i>Göteborgs stad:</i>		
överskott för år 1941	Kronor	14,414: 82
Per <i>Skattestatens avräkning:</i>		
överskott för år 1941	Kronor	14,414: 82

Utgående balans.

An	Kassa	1,071: 27	
—	Bank	8,197: 32	
—	Göteborgs stad	153,000: —	
—	Diverse fordringar	58,212: 75	
—	Fastigheter	2,088,900: —	
—	Inventarier	20,710: —	
—	Fondkapital	153,000: —	2,262,610: —
			<u>Kronor 2,483,091: 34</u>

Per	Skattestatens avräkning:		
	reservation till följande år.....	6,031: 96	
	Låne- och fondstatens avräkning:		
	reservation till följande år.....	153,000: —	
—	Göteborgs stad	39,414: 82	
—	Fondmedel	11,133: 84	
—	Importkontrollen	9,149: 88	
—	Diverse skulder	1,750: 84	
—	Kapitalbehållning	2,262,610: —	
			<u>Kronor 2,483,091: 34</u>

Jämförelse mellan stat och bok för år 1941
för 11. A. 1. Hälsovårdsnämnden och 11. B. Epidemisjukhuset.

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga utgifter.					
Hälsovårdsnämnden.					
1. <i>Byrån:</i>					
b) räntor	— —	11,700 —	10,700 —	— —	+ 1,000 —
c) avlöningar, arvoden o. d.	— —	167,388 80	164,792 61	— —	+ 2,596 19
d) pensioner och understöd..	— —	21,452 —	22,452 95	— —	— 1,000 95
f) hyror och arrenden.....	— —	7,940 —	8,242 15	— —	— 302 15
i) inventariers inköp och underhåll	— —	1,000 —	621 58	— —	+ 378 42
j) belysning, bränsle, städt., tvätt, renhållning m. m....	— —	5,400 —	9,240 04	— —	— 3,840 04
k) skriv- och tryckningskostnader, böcker o. d.....	— —	7,000 —	8,996 43	— —	— 1,996 43
q) forselkostnader	— —	5,600 —	6,108 55	— —	— 508 55
x) kostnader av flera slag ...	— —	13,545 —	14,027 87	— —	— 482 87
2. <i>Dispensärcentralen</i>	— —	229,555 —	225,001 13	— —	+ 4,553 87
3. <i>Sommarsanatoriet å Sandarne</i>	— —	22,059 —	19,361 73	— —	+ 2,697 27
4. <i>Karantäns- och desinfektionsanstalten i hamnen</i>	— —	18,530 20	17,375 89	— —	+ 1,154 31
5. <i>Kontroll över födoämnen</i>	— —	87,088 51	85,020 85	— —	+ 2,067 66
6. <i>Stadsdistriktsläkare</i>	— —	198,693 —	224,943 36	— —	— 26,250 36
7. <i>Barnmorskor</i>	— —	13,160 30	13,484 81	— —	— 324 51
8. <i>Distriktssköterskor</i>	— —	61,964 43	60,177 53	— —	+ 1,786 90
9. <i>Könspolikliniker</i>	— —	27,812 65	26,376 98	— —	+ 1,435 67
10. <i>Barnsanatoriet Rävlanda</i>	— —	111,500 —	111,500 —	— —	— —
11. <i>Ranta å fastigheters och inventariers bokförda värde</i>	— —	11,178 —	10,917 50	— —	+ 260 50
12. <i>Avskrivning å inventarier</i>	— —	1,840 —	1,840 —	— —	— —
	— —	1,024,406 89	1,041,181 96	— —	— 34,705 86
					+ 17,930 79
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader ... statsbidrag	— —	16,000 —	9,731 94	— —	— 6,268 06
e) avgift å handel o. sjöfart	— —	15,600 —	10,502 50	— —	— 5,097 50
g) grundlegor, hyror o. arren.	— —	600 —	315 —	— —	— 285 —
i) räntor.....	— —	2,000 —	2,000 —	— —	— —
j) inkomster av flera slag... ersättn. för naturaförmåner	— —	11,700 —	10,700 —	— —	— 1,000 —
	— —	2,000 —	15,212 —	— —	+ 13,212 —
	— —	14,038 —	5,380 52	— —	— 8,657 48
	— —	61,938 —	53,841 96	— —	— 21,308 04
					+ 13,212 —

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott -
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Hälsovårdsnämnden.					
avskrivning å inventarier	—	1,840	1,840	—	—
	—	63,778	55,681 96	—	—
					— 21,308 04
					+ 13,212 —
Sammandrag:					
					— 16,775: 07
					— 8,096: 04
				Underskott	24,871: 11
Verkliga utgifter.					
Epidemisjukhuset.					
c) avlöningar, arvoden o. d.	—	305,504	320,616 20	—	— 15,112 20
d) pensioner och understöd..	—	18,036	21,156 68	—	— 3,120 68
e) beklädnad och beväpning	—	100	73 33	—	+ 26 67
g) underhåll av fastighet ...	—	10,700	18,390 27	1,600	— 9,290 27
h) andra underhållsarbeten...	—	1,000	1,022 74	—	— 22 74
i) inventariers inköp och underhåll	—	9,000	2,423 24	—	+ 6,576 76
j) belysning, bränsle, städn., tvätt, renhållning m. m....	—	109,946	98,990 14	—	+ 10,955 86
k) skriv- och tryckningskostnader, böcker o. d.	—	2,000	2,523 09	—	— 523 09
n) kosthåll	—	80,640	76,356 69	—	+ 4,283 31
p) läkarvård, bandage, medicin m. m.	—	6,400	7,859 79	—	— 1,459 79
q) forselkostnader	—	200	611 69	—	— 411 69
v) nybyggnader, ombyggnader m. m.	3,100	—	—	3,100	—
w) onera och assurans av fast egendom	1,200	1,200	1,126 58	1,331 96	— 58 54
x) kostnader av flera slag ...	—	6,770	8,633 86	—	— 1,863 86
ränta å fastigheters och inventariers bokf. värde...	—	95,112	94,768	—	+ 344 —
avskrivning å inventarier	—	2,260	2,260	—	—
	4,300	648,868	656,812 30	6,031 96	— 31,862 86
					+ 22,186 60
Kapitalutgifter.					
Låne- och fondstat:					
Epidemisjukhuset:					
ny- och ombyggnad (observationspaviljong och röntgenavdelning)	153,000	—	—	153,000	—

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader... statsbidrag	— —	10,000 —	36,588 07	— —	+ 26,588 07
g) grundlegor, hyror och ar- renden	— —	2,520 —	2,189 —	— —	— 331 —
ersättn. för naturaförmåner	— —	74,388 —	79,743 12	— —	+ 5,355 12
	— —	146,908 —	195,870 19	— —	— 331 — + 49,293 19
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Epidemisjukhuset.					
avskrivning å inventarier	— —	2,260 —	2,260 —	— —	— —
	— —	149,168 —	198,130 19	— —	— 331 — + 49,293 19

Sammandrag:

Verkliga utgifter	—	9,676: 26
Verkliga inkomster	+	48,962: 19
		<u>Överskott</u> 39,285: 93

Sammandrag för hälsovårdsnämnden och epidemisjukhuset:

Verkliga utgifter	—	26,451: 33
Verkliga inkomster	+	40,866: 15
		<u>Överskott</u> 14,414: 82

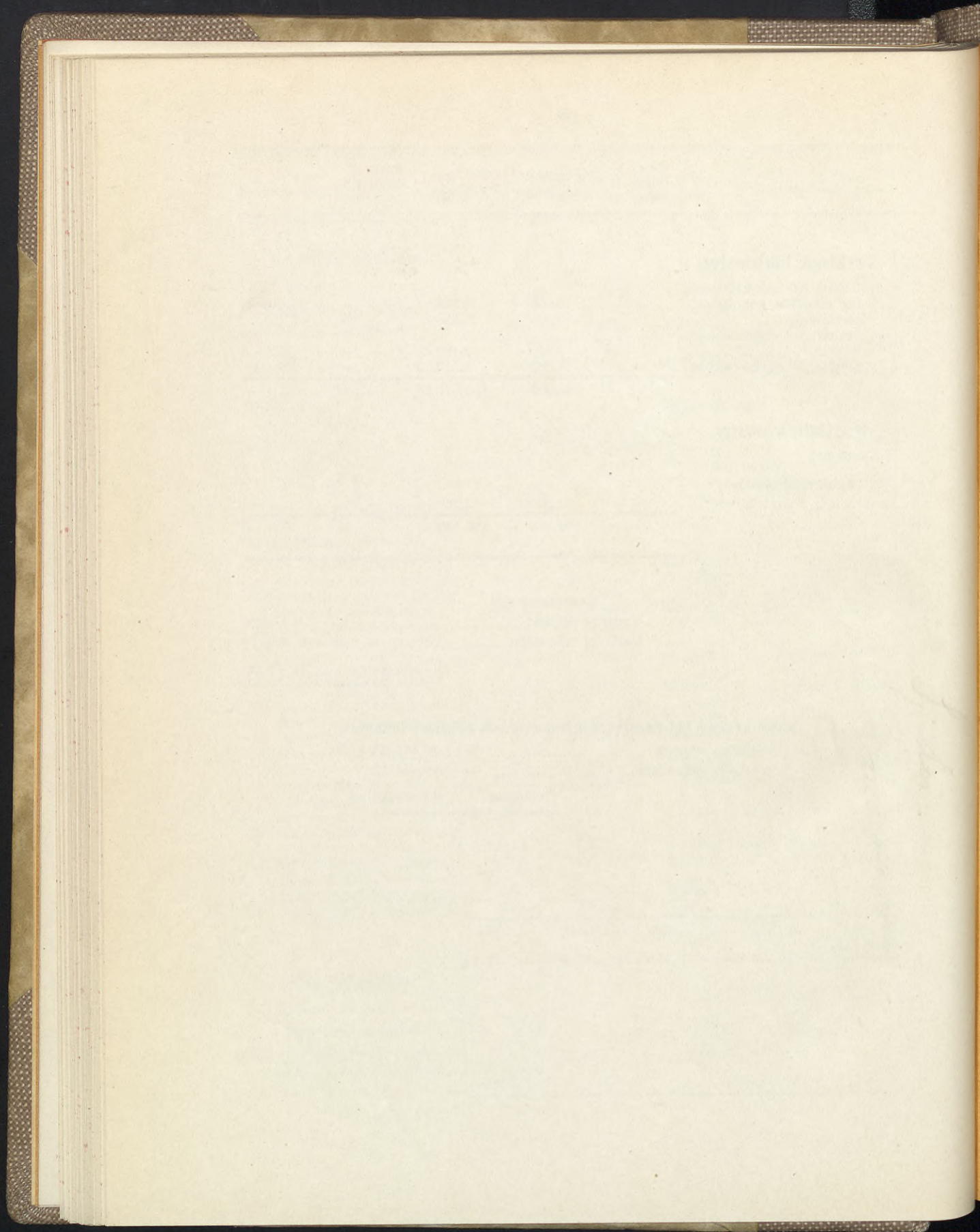

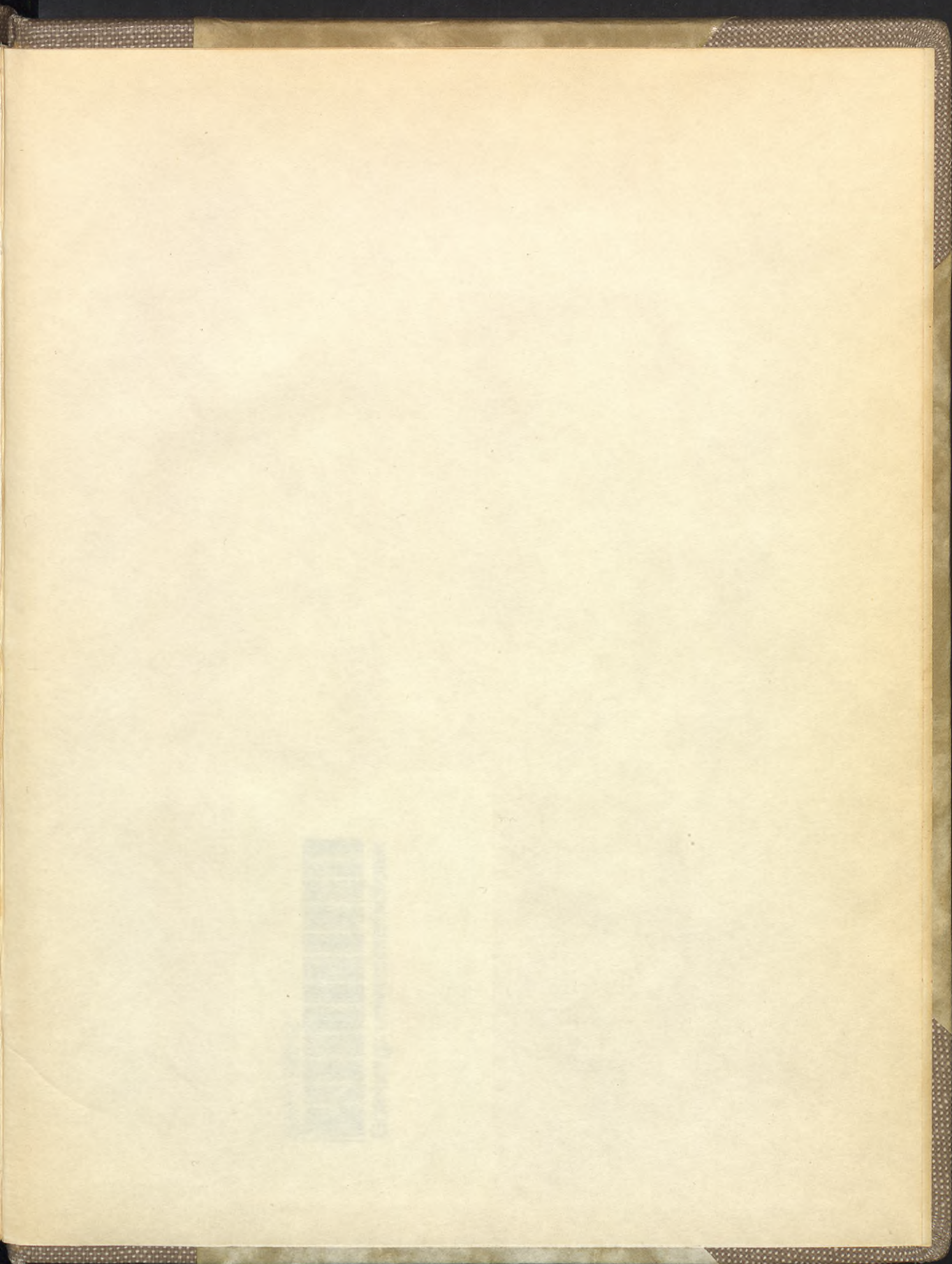
	Överkon till Länshuset	Reserva- tioner till Länshuset 1001 82	För året statens del	För året statens del	Reserva- tioner till Länshuset 1001 82	Överkon till Länshuset
Verkliga inkomster.						
Skatteintäkter	26 588 07	36 588 07	10 000	—	—	—
Stadsbidrag	17 350	77 350	60 000	—	—	—
Öfriga inkomster	331	—	2 330	—	—	—
Verkliga utgifter.	—	—	—	—	—	—
Stadsbidrag	—	—	—	—	—	—
Öfriga utgifter	—	—	—	—	—	—
Överkon	—	—	—	—	—	—
Kapitalinkomster.						
Skatteintäkter	—	—	—	—	—	—
Öfriga inkomster	—	—	—	—	—	—
Överkon	—	—	—	—	—	—
Kapitalutgifter.						
Läro- och fondstat.	—	—	—	—	—	—
Epidemiostatistik	—	—	—	—	—	—
Öfriga utgifter	—	—	—	—	—	—
Överkon	—	—	—	—	—	—

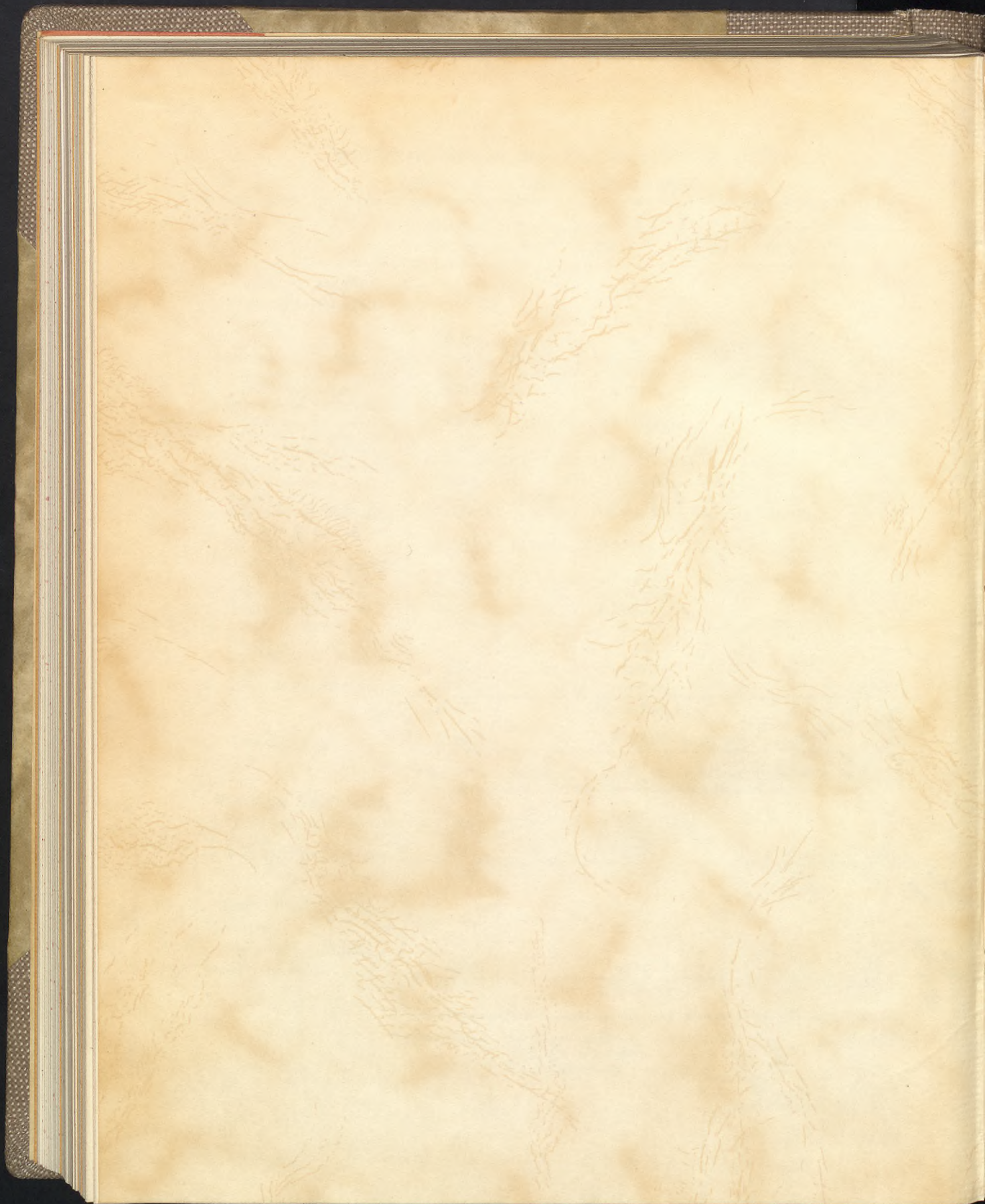
GÖTEBORGS
HALSOVÅRDSNÄMNDENS
ÅRSBERÄTTELSE

REDAKTÖR AV COSTA GÖTTFRID
LITENS STADSLIBRARI

1942

6000172012

Göteborgs universitetsbibliotek

